משנה · ראשונים · ברטנורא · סדר זרעים

ברטנורא על משנה מעשר שני

רבנו עובדיה מברטנורא [הרע"ב]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ברטנורא על משנה מעשר שני

רבנו עובדיה מברטנורא [הרע"ב]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ברטנורא-על-משנה-מעשר-שני/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ב 4
משנה ג 5
משנה ד 5
משנה ה 5
משנה ו 6
משנה ז 6
פרק ב 6
משנה א 6
משנה ב 7
משנה ג 7
משנה ד 8
משנה ה 8
משנה ו 9
משנה ז 9
משנה ח 9
משנה ט 10
משנה י 10
פרק ג 10
משנה א 10
משנה ב 11
משנה ג 11
משנה ד 11
משנה ה 11
משנה ו 11
משנה ז 12
משנה ח 12
משנה ט 13
משנה י 13
משנה יא 13
משנה יב 14
משנה יג 14
פרק ד 15
משנה א 15
משנה ב 15
משנה ג 16
משנה ד 16
משנה ה 16
משנה ו 16
משנה ז 17
משנה ח 17
משנה ט 18
משנה י 18
משנה יא 18
משנה יב 19
פרק ה 19
משנה א 19
משנה ב 19
משנה ג 20
משנה ד 20
משנה ה 20
משנה ו 21
משנה ז 21
משנה ח 21
משנה ט 21
משנה י 22
משנה יא 22
משנה יב 23
משנה יד 23
משנה טו 23

פרק א

משנה א

מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֵין מוֹכְרִין אוֹתוֹ. אֲפִלּוּ לְהוֹלִיכוֹ לִירוּשָׁלַיִם, לְפִי שֶׁהוּא קֹדֶשׁ. וּסְתָם מַתְנִיתִין כְּרַבִּי מֵאִיר דְּאָמַר מַעֲשֵׂר [שֵׁנִי] מָמוֹן גָּבוֹהַּ הוּא:

וְאֵין מַחֲלִיפִין אוֹתוֹ. לֹא יֹאמַר לוֹ הֵילְךְ יַיִן וְתֵן לִי שָׁמָן, שֶׁמָּן וְתֵן לִי יַיִן:

וְאֵין שׁוֹקְלִין כְּנֶגְדּוֹ. סֶלַע שֶׁל חֻלִּין כְּנֶגֶד סֶלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, מִשּׁוּם בִּזּוּי מִצְוָה:

וְלֹא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ בִּירוּשָׁלַיִם. לְעֵיל אֵירֵי חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, וְהָכָא קָמַשְׁמַע לָן דַּאֲפִלּוּ בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁקּוֹנִין בְּדָמָיו מַאֲכָל וּמִשְׁתֶּה אֵינוֹ רַשַּׁאי לְהַחֲלִיף:

וְכֵן שְׁאָר כָּל הַפֵּרוֹת. אֲפִלּוּ אוֹתָן פֵּרוֹת דְּמַעֲשֵׂר דִּידְהוּ לֹא הֲוֵי אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן:

אֲבָל נוֹתְנִים זֶה לָזֶה מַתְּנַת חִנָּם. כְּגוֹן שֶׁמַּזְמִינוֹ לֶאֱכֹל עִמּוֹ עַל שֻׁלְחָנוֹ. וְדִבְרֵי הַכֹּל הִיא, אֲבָל לְתֵת לוֹ בְּמַתְּנָה מַמָּשׁ לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר מַתָּנָה כְּמֶכֶר אָסוּר:

משנה ב

אֵין מוֹכְרִין אוֹתוֹ. דְּגַמְרִינַן גְּאֻלָּה מֵחֲרָמִים, נֶאֱמַר בְּמַעֲשֵׂר (ויקרא כז) לֹא יִגָּאֵל, וְנֶאֱמַר בַּחֲרָמִים (שם) לֹא יִמָּכֵר וְלֹא יִגָּאֵל, מַה לְּהַלָּן מְכִירָה עִמּוֹ, אַף כָּאן מְכִירָה עִמּוֹ:

תְּמִים חַי. וְהוּא הַדִּין נָמֵי שָׁחוּט, שֶׁנֶּאֱמַר לֹא יִגָּאֵל, אֵינוֹ נִמְכָּר לֹא חַי וְלֹא שָׁחוּט, לֹא תְּמִים וְלֹא בַּעַל מוּם. אֶלָּא תְּמִים, חֶלְבּוֹ וְדָמוֹ קְרֵבִין עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וְהַבָּשָׂר אוֹכְלִין אוֹתוֹ הַבְּעָלִים בִּירוּשָׁלַיִם. וּבַעַל מוּם, אוֹכְלִים אוֹתוֹ הַבְּעָלִים בְּכָל מָקוֹם. וְאֵיזֵהוּ דָּבָר לְמִתְנֵי סֵיפָא גַּבֵּי בְּכוֹר מוֹכְרִים אוֹתוֹ תְּמִים חַי, תְּנֵי נָמֵי רֵישָׁא תְּמִים חַי:

וְאֵין מְקַדְּשִׁין בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה. דַּהֲוֵי כְּמֶכֶר:

הַבְּכוֹר מוֹכְרִין אוֹתוֹ תְּמִים חַי. מִשּׁוּם דִּבְבְכוֹר כְּתִיב (במדבר יח) לֹא תִפְדֶּה, אֲבָל נִמְכָּר הוּא:

וּמְקַדְּשִׁין בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה. דְּמָמוֹנוֹ שֶׁל כֹּהֵן הוּא וּמַתִּיר לְמָכְרוֹ:

אֲסִימוֹן. מַטְבֵּעַ שֶׁאֵין עָלָיו צוּרָה, וְאֵין מְחַלְּלִין עָלָיו מַעֲשֵׂר שֵׁנִי דִּכְתִיב (דברים יד) וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ, כֶּסֶף שֶׁיֵּשׁ עָלָיו צוּרָה:

וְלֹא עַל הַמַּטְבֵּעַ שֶׁאֵינוֹ יוֹצֵא. דִּכְתִיב (שם) וְנָתַתָּ הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ, פְּרָט לְכֶסֶף שֶׁאֵינוֹ יוֹצֵא, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִקְנוֹת מִמֶּנּוּ מַה שֶּׁהוּא רוֹצֶה:

וְלֹא עַל הַמָּעוֹת שֶׁאֵינָן בִּרְשׁוּתוֹ. כְּגוֹן שֶׁנָּפַל כִּיסוֹ לַיָּם הַגָּדוֹל, אֵינוֹ יָכוֹל לִפְדּוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל מָעוֹת שֶׁבְּתוֹכוֹ, שֶׁהוּא צָרִיךְ לִשְׁכֹּר מִי שֶׁשָּׁט עַל פְּנֵי הַמַּיִם לְהוֹצִיאוֹ:

משנה ג

הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה לִזְבְחֵי שְׁלָמִים. מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, שֶׁכָּךְ הוּא עִקַּר מִצְוַת מְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לִקְנוֹת מֵהֶם שְׁלָמִים, דְּיָלְפִינַן שָׁם שָׁם לִגְזֵרָה שָׁוָה מֵהַר עֵיבָל:

וְחַיָּה. שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְהַקְרָבָה, וּקְנָאָהּ מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְאָכְלוֹ אוֹתָהּ בְּשַׁעַר תַּאֲוָה, כְּלוֹמַר חַיִּין:

יָצָא הָעוֹר לְחַיִּין. וְאֵין צָרִיךְ לְאָכֹל דָּמָיו בִּירוּשָׁלַיִם:

יָצָא הַקַּנְקַן לְחַיִּין. וְאֵין צָרִיךְ לְמָכְרוֹ וְלֶאֱכֹל דָּמָיו בִּקְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר בִּירוּשָׁלַיִם. וְהַנֵּי מִילֵי כְּשֶׁהַמּוֹכֵר וְהַקּוֹנֶה הֶדְיוֹטִים וְאֵין נוֹתְנִים עֵינֵיהֶם אֶלָּא בַּבָּשָׂר לֶאֱכֹל וּבַיַּיִן לִשְׁתּוֹת, אֲבָל אִם אֶחָד מֵהֶם אָמָן לְעַבֵּד עוֹרוֹת, אוֹ יוֹצֵר חֶרֶס, דְּעַכְשָׁיו וַדַּאי נוֹתֵן עֵינָיו בָּעוֹרוֹת אוֹ בַּקַּנְקַנִּין, נַעֲשָׂה כְּקוֹנֶה זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְזֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְלֹא יָצְאוּ לְחַיִּין:

הַתָּמֵד. פְּסֹלֶת שֶׁל עֲנָבִים שֶׁנָּתַן עֲלֵיהֶם מַיִם:

אֵינוֹ נִלְקָח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. דְּחָשִׁיב כְּמוֹ מַיִם, וַאֲנַן בָּעֵינַן פֵּרִי מִפֵּרִי וְגִדּוּלֵי קַרְקַע:

נִלְקָח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. דְּכֵיוָן שֶׁהֶחְמִיץ חָשִׁיב אֹכֶל, וְהוּא דְּרָמָא תְּלָתָא וְאַשְׁכַּח אַרְבָּעָה:

משנה ד

הַלּוֹקֵחַ חַיָּה לִזְבְחֵי שְׁלָמִים. וְאֵין קָרְבָּן בָּא מִן הַחַיָּה, דִּכְתִיב (ויקרא א) מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן:

וּבְהֵמָה לִבְשַׂר תַּאֲוָה. חֲכָמִים גָּזְרוּ שֶׁלֹּא יִקְנוּ בְּהֵמָה מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֶלָּא שְׁלָמִים, לְפִי שֶׁבְּרִאשׁוֹנָה הָיָה מֻתָּר לִקַּח בְּהֵמָה לִבְשַׂר תַּאֲוָה, כֵּיוָן שֶׁרָאוּ שֶׁהָיוּ הַכֹּל לוֹקְחִים בְּהֵמָה לִבְשַׂר תַּאֲוָה וּמַבְרִיחִים אוֹתָהּ מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, חָזְרוּ וְאָמְרוּ לֹא יִקְחוּ:

אֵין הָעוֹר יוֹצֵא לְחַיִּין. כְּלוֹמַר אֵינוֹ בְּתוֹרַת זוֹ שֶׁיֵּצֵא הָעוֹר לְחַיִּין, אֶלָּא לֹא קָנָה מַעֲשֵׂר לֹא הַחַיָּה וְלֹא הַבְּהֵמָה, דְּנַעֲשָׂה כְּקוֹנֶה שׁוֹר לַחֲרִישָׁה בִּדְמֵי מַעֲשֵׂר, דְּלֹא קָנָה מַעֲשֵׂר:

לֹא יָצָא הַקַּנְקַן לְחַיִּין. כֵּיוָן שֶׁנֶּהֱגוּ לִמְכֹּר הַיַּיִן בְּלֹא הַקַּנְקַן:

לֹא יָצְאוּ דְמֵי הַכְּלִי לְחַיִּין. לְפִי שֶׁדֶּרֶךְ לִמְכָּרָן בְּלֹא הַכְּלִי:

משנה ה

הַלּוֹקֵחַ מַיִם וּמֶלַח וְכוּ'. מַיִם וּמֶלַח אֵין נִקְנִים בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, דִּכְתִיב (דברים יד) וְנָתַתָּ הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשֶׁךָ, כְּלָל, בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר, פְּרָט, וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ, חָזַר וְכָלַל, כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל אִי אַתָּה דָן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט, מָה הַפְּרָט מְפֹרָשׁ דָּבָר שֶׁהוּא אֹכֶל וְגִדּוּלֵי קַרְקַע, דְּבָקָר וְצֹאן גְּדֵלִים מִן הַצְּמָחִים שֶׁהֵם גִּדּוּלֵי קַרְקַע, וְתָלוּשׁ, וְדָבָר הַמִּתְקַיֵּם עַד שֶׁמּוֹלִיכָן לִירוּשָׁלַיִם, אַף כָּל דָּבָר שֶׁהוּא אֹכֶל וְגִדּוּלֵי קַרְקַע וְתָלוּשׁ וְדָבָר הַמִּתְקַיֵּם, יָצְאוּ מַיִם וּמֶלַח שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהֵן אֹכֶל אֵינָן גִּדּוּלֵי קַרְקַע, יָצְאוּ פֵּרוֹת

הַמְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע, שֶׁאֵינָן תְּלוּשִׁים, יָצְאוּ פֵּרוֹת הַנִּרְקָבִים קֹדֶם שֶׁיִּגִּיעוּ לִירוּשָׁלַיִם שֶׁאֵינָן דָּבָר הַמִּתְקַיֵּם, שֶׁכָּל אֵלּוּ אֵין נִקְחִים בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר:

לֹא קָנָה מַעֲשֵׂר. וְלֹא חָלָה קְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר עַל הַדָּבָר הַקָּנוּי וְלֹא יָצְאוּ הַמָּעוֹת לְחֻלִּין:

הַלּוֹקֵחַ פֵּרוֹת שׁוֹגֵג. שֶׁלֹּא הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁמִּכֶּסֶף מַעֲשֵׂר הוּא קוֹנֶה:

יַחְזְרוּ דָמִים לִמְקוֹמָן. הַמּוֹכֵר לוֹקֵחַ פֵּרוֹתָיו וּמַחֲזִיר הַדָּמִים, מִשּׁוּם דַּהֲוֵי כְּמִקַּח טָעוּת, שֶׁאִם הָיָה יוֹדֵעַ הַלּוֹקֵחַ שֶׁהֵם דְּמֵי מַעֲשֵׂר לֹא הָיָה לוֹקֵחַ בָּהֶם פֵּרוֹת הַלָּלוּ, מִשּׁוּם טֹרַח הַדֶּרֶךְ, וְכֵיוָן דְּשׁוֹגֵג הוּא בָּטֵל מִקַּח:

מֵזִיד. שֶׁיָּדַע שֶׁכֶּסֶף מַעֲשֵׂר הוּא:

יַעֲלוּ וְיֵאָכְלוּ בַּמָּקוֹם. אֲשֶׁר יִבְחַר ה', כְּלוֹמַר בִּירוּשָׁלַיִם:

וְאִם אֵין מְקֻדָּשׁ יֵרָקְבוּ. שֶׁהַדָּבָר הַקָּנוּי בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר אֵינוֹ נִפְדֶּה טָהוֹר בְּרִחוּק מָקוֹם, כְּדִתְנַן לְקַמָּן בְּפֶרֶק ג':

משנה ו

תִּקָּבֵר עַל יְדֵי עוֹרָהּ. עִם עוֹרָהּ, לְפִי שֶׁגַּם עוֹרָהּ אָסוּר:

משנה ז

אֵין לוֹקְחִין עֲבָדִים וְקַרְקָעוֹת. לְפִי שֶׁאֵינָן אֹכֶל, וְרַחֲמָנָא אָמַר (דברים יד) בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וְאָכַלְתָּ שָׁם:

יֹאכַל כְּנֶגְדָּן. כְּנֶגֶד מְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁהוֹצִיא בַּדְּבָרִים הַלָּלוּ, יוֹצִיא מִשֶּׁלּוֹ וְיִקְנֶה דָּבָר שֶׁהוּא אֹכֶל וְיֹאכַל בִּקְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר בִּירוּשָׁלַיִם. וְהָכָא מַיְרֵי כְּשֶׁבָּרַח הַמּוֹכֵר, וּמִשּׁוּם הָכִי לֹא תָּנָא יַחְזְרוּ דָמִים לִמְקוֹמָן. אִי נַמִּי מַתְנִיתִין אֵירֵי בְּמֵזִיד, אֲבָל שׁוֹגֵג יַחְזְרוּ דָמִים לִמְקוֹמָן:

קַנֵּי זַבִּים וְקַנֵּי זָבוֹת. שְׁתֵּי תּוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה שֶׁחַיָּבִין הַזָּבִים וְהַזָּבוֹת לְהָבִיא. וְקַיְמָא לָן דְּכָל דָּבָר שֶׁהוּא חוֹבָה אֵינוֹ בָא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין, שֶׁאֵין אָדָם פּוֹרֵעַ חוֹבוֹ בִּמְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי:

פרק ב

משנה א

מַעֲשֵׂר שֵׁנִי נִתָּן לְאָכְלָה וְלִשְׁתִיָּה. דִּכְתִיב (דברים יד) בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר וְאָכַלְתָּ שָׁם, וּשְׁתִיָּה בִּכְלַל אֲכִילָה. וְסֵיכָה כִּשְׁתִיָּה דִּכְתִיב (תהלים קט) וַתָּבֹא כַמַּיִם בְּקִרְבּוֹ וְכַשֶּׁמֶן בְּעַצְמוֹתָיו:

לֶאֱכֹל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל. שֶׁאִם קָנָה בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר פַּת וְנִתְעַפְּשָׁה, יַיִן וְהִקְרִים, תַּבְשִׁיל וְנִבְאַשׁ, אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לֶאֱכֹל דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפְסְדוּ מָעוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר

שֵׁנִי. אִי נַמִי בְּקֵשׁ לֶאֱכֹל תְּרֵדִין לַחִין חַיִּין אוֹ לְכוֹס חִטִּין חַיּוֹת, אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, כֵּיוָן שֶׁאֵין דַּרְכָּן לְאָכְלָן כָּךְ:

אֵין מְפַטְּמִין אֶת הַשֶּׁמֶן. לָשִׂים בְּתוֹכוֹ עִקָּרִין וְרָאשֵׁי בְשָׂמִים, מִשּׁוּם דְּבָלְעֵי הַשֶּׁמֶן וְאָזֵיל לְאִבּוּד, שֶׁהַשָּׁרָשִׁים אֵינָן נֶאֱכָלִין:

וְאֵין לוֹקְחִין בִּדְמֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁמֶן מְפֻטָּם. מִשּׁוּם דְּבָעִינַן דָּבָר הַשָּׁוֶה לְכָל אָדָם, וְזֶה אֵינוֹ אֶלָּא לְמְפֻנָּקִים וְלִמְעֻנָּגִים:

אֲבָל מְפֻטָּם הוּא אֶת הַיַּיִן. לְעָשׂוֹתוֹ יָנוּמוּלִין וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן:

נָפָל. לְתוֹךְ יַיִן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּשֶׁהוּא חוּץ לִירוּשָׁלַיִם דְּבַשׁ וּתְבָלִין וְהִשְׁבִּיחַ, חוֹלְקִין אֶת הַשֶּׁבַח לְפִי חֶשְׁבּוֹן, כְּגוֹן אִם הַיַּיִן שָׁוֶה שְׁתֵּי סְלָעִים וּדְבַשׁ וּתְבָלִין שָׁוִין סֶלַע וְהִשְׁבִּיחוּ וְעָמְדוּ עַל אַרְבַּע סְלָעִים, פּוֹדֶה אֶת הַיַּיִן בִּשְׁתֵּי סְלָעִים וּשְׁנֵי שְׁלִישֵׁי סֶלַע:

קַפְלוּטוֹת. כַּרְתִּי, פורו"ש בְּלַע"ז:

הַשֶּׁבַח לַשֵּׁנִי. וּפוֹדֶה אֶת הַפֹּת בְּשָׁוְיוֹ, וְאֵין חוֹלְקִין הַשֶּׁבַח לָעֲצִים שֶׁל חֻלִּין, אֶלָּא כָּל הַשֶּׁבַח לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, לְפִי שֶׁאֵין שֶׁבַח עֲצִים נִכָּר בַּפֹּת:

כָּל שֶׁשִּׁבְחוֹ נִכָּר. שֶׁשִּׁבַּח הַחֻלִּין נִכָּר בַּמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי, שֶׁהוֹסִיפוּ הַחֻלִּין עַל הַמַּעֲשֵׂר בְּמִדָּה וּבְמִשְׁקָל, אֲבָל אִם לֹא הוֹסִיפוּ אֶלָּא בַּטַּעַם, אַף עַל פִּי שֶׁנִּתְעַלָּה בְּדָמִים מֻחֶמֶת הַטַּעַם, אֵין זֶה שִׁבְחוֹ נִכָּר:

משנה ב

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר אֵין סָכִין. קְסָבַר לֹא נִתַּן שֶׁמֶן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְסִיכָה אֶלָּא לַאֲכִילָה בִּלְבָד:

אִם הֵקַל בִּתְרוּמָה. שֶׁאַתָּה מוֹדֶה דְּמֻתֶּרֶת בְּסִיכָה, כְּדִתְנַן בְּפֶרֶק שְׁמִינִי דִּשְׁבִיעִית וְכֵן בִּתְרוּמָה וְכֵן בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְלֹא קָא מִפְלְגַת בִּתְרוּמָה:

שֶׁהֵקַל בְּכַרְשִׁינִין וּבְתִלְתָן. שֶׁל תְּרוּמָה יוֹתֵר מִבְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, כִּדְבָעִינַן לְמֵימַר לְקַמָּן, הִלְכָךְ דִּין הוּא נַמִּי שֶׁנְּקֵל בְּסִיכָה גַּבֵּי תְּרוּמָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:

משנה ג

תַּאֲכֵל צִמְחוֹנִים. כְּשֶׁהֵן יְרָקוֹת לַחִין, וְלֹא יְנִיחֵם עַד שֶׁיִּגְדְּלוּ וְלֹא יִהְיוּ רְאוּיוֹת לַאֲכִילָה. אֲבָל בִּתְרוּמָה תֵּאָכֵל בֵּין צִמְחוֹנִין בֵּין יְבֵשִׁים:

בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים כָּל מַעֲשֶׂיהָ בְּטָהֳרָה. אַף עַל גַּב דְּתִלְתָן לָאו אֹכֶל גָּמוּר הוּא, וְאֵין תְּרוּמָה נוֹהֶגֶת בּוֹ אֶלָּא לְפִי שֶׁנֶּאֱכָל לִקְצַת בְּנֵי אָדָם, הִלְכָךְ נֶאֱכָל בְּטֻמְאָה, מִכָּל מָקוֹם לְבֵית שַׁמַּאי צָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ כָּל מַעֲשֶׂיהָ בְּטָהֳרָה וּבְנִטִּילַת יָדַיִם, כְּדִין כָּל שְׁאָר אֳכָלִים שֶׁל תְּרוּמָה, שֶׁהַנּוֹגֵעַ בָּהֶם צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם תְּחִלָּה, וְטַעֲמָא כְּדֵי שֶׁיֵּדְעוּ שֶׁהֵם תְּרוּמָה וְלֹא יֹאכְלוּ לְזָרִים:

חוּץ מֵחֲפִיפָתָהּ. שֶׁבְּלֹא נְטִילַת יָדַיִם יְכוֹלִים לָחוֹף בָּהֶן רֹאשָׁן. וְכָךְ הָיָה דַּרְכָּן לָחוֹף רֹאשָׁן בְּתִלְתָּן:

כָּל מַעֲשֶׂיהָ בְּטָמְאָה חוּץ מִשְּׁרִיָּתָהּ. בְּמַיִם, שֶׁצָּרִיךְ לִשְׁרוֹתָן בְּטָהֳרָה. שֶׁאִם שׁוֹרֶה אוֹתָן בְּלֹא נְטִילַת יָדַיִם שְׁרִיָּתָן מַכְשִׁירָתָן לְקַבֵּל טֻמְאָה, וְהוּא מְטַמְּאָן מִיָּד בְּיָדָיו. וְאָסְרוּ זֶה בְּלָבָד מִשּׁוּם הֶכֵּר כְּדֵי שֶׁיֵּדְעוּ שֶׁהִיא תְּרוּמָה:

משנה ד

כַּרְשִׁינֵי. בְּלָשׁוֹן עֲרַבִי כרסנ"א, וְאֵינָם מַאֲכַל אָדָם אֶלָּא מִדְּחַק בִּשְׁנוֹת רָעָבוֹן:

וְנִכְנָסִים לִירוּשָׁלַיִם וְיוֹצְאִים. אַף עַל גַּב דְּבִשְׁאָר פֵּרוֹת קַיְמָא לָן דְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי הַנִּכְנָס לִירוּשָׁלַיִם אֵין יְכוֹלִין לְהוֹצִיאוֹ מִשָּׁם, בְּכַרְשִׁינִין הֵקֵלּוּ:

יִתְחַלְּקוּ לְעִסּוֹת. וְאֵינוֹ כְּשְׁאָר מַעֲשֵׂר שֶׁנִּטְמָא שֶׁפּוֹדִין אוֹתוֹ וַאֲפִלּוּ בִּירוּשָׁלַיִם, אֲבָל כַּרְשִׁינִים לְפִי שֶׁאֵינָן מַאֲכַל אָדָם אֵין פּוֹדִין אוֹתָן, דְּסָבַר רַבִּי טַרְפוֹן אֵין פּוֹדִין אֶת הַקָּדָשִׁים לְהַאֲכִילָן לַכְּלָבִים, הִלְכָךְ יִתְחַלְּקוּ לְעִסּוֹת טְהוֹרוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְיֵשִׁימוּ בְּכָל עִסָּה וְעִסָּה מִן הַכַּרְשִׁינִים הַלָּלוּ שֶׁנִּטְמְאוּ פָּחוֹת פָּחוֹת מִכַּבֵּיצָה, דְּאֹכֶל פָּחוֹת מִכַּבֵּיצָה אֵינוֹ לֹא מְטַמֵּא מֵאֲחֵרִים, וְלֹא מְטַמֵּא אֲחֵרִים, וְכָכָה יֹאכְלוּ אוֹתָן:

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים יִפָּדוּ. כִּשְׁאָר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

שׁוֹרִין. בְּמַיִם וְשָׁפִין עַל הַבָּשָׂר בְּטָהֳרָה, בִּנְטִילַת יָדַיִם, שֶׁסְּתָם יָדַיִם שְׁנִיּוֹת וּפוֹסְלוֹת אֶת הַתְּרוּמָה:

וּמַאֲכִילִין. לַבְּהֵמָה:

יֹאכְלוּ צְרִיד. לְשׁוֹן יְבֵשׁ, כְּמוֹ צָרִיד שֶׁל מְנָחוֹת [פְּסָחִים כ.] שֶׁהוּא מָקוֹם שֶׁל הַמִּנְחָה שֶׁלֹּא הִגִּיעַ שָׁם שֶׁמֶן. כְּלוֹמַר יֹאכְלוּ יְבֵשִׁים, שֶׁלֹּא יְהֵא עֲלֵיהֶם מַשְׁקֶה בִּשְׁעַת אֲכִילָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִכָּר שֶׁהֻכְשְׁרוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה:

כָּל מַעֲשֵׂיהֶם בְּטָמְאָה. וַאֲפִלּוּ הַשְּׁרִיָּה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:

משנה ה

מַה שֶּׁלִּקֵּט לְמַעֲשֵׂר. כָּל מַה שֶּׁמְּלַקֵּט הַכֹּל לְמַעֲשֵׂר, עַד שֶׁיַּשְׁלִים דְּמֵי מַעֲשֵׂר. וְיִתְּנֶנּוּ וְיֹאמַר, אִם כָּל מַה שֶּׁלִּקַּטְתִּי הֵם מְעוֹת מַעֲשֵׂר מוּטָב, וְאִם לָאו אוֹתָם שֶׁל מַעֲשֵׂר שֶׁנִּשְׁאֲרוּ יִהְיוּ מְחֻלָּלִין עַל אֵלּוּ:

וְאִם בָּלַל וְחָסַן. וְאִם לֹא לִקֵּט אוֹתָן אֶחָד אֶחָד מִכָּאן וּמִכָּאן, אֶלָּא שֶׁהָיוּ בְלוּלִין וּמְעֹרָבִים וְלִקֵּט אוֹתָם מְלֹא חָפְנָיו:

לְפִי חֶשְׁבּוֹן. שֶׁאִם לָזֶה מָנָה וְלָזֶה מָאתַיִם, נוֹתֵן לָזֶה שֶׁל מָנָה שְׁלִישׁ וּלְזֶה שֶׁל מָאתַיִם שְׁנֵי שְׁלִישִׁים:

משנה ו

שֶׁנִּתְעָרְבוּ. וְרוֹצֶה לְהוֹצִיא שֶׁל חֻלִּין חוּץ לִירוּשָׁלַיִם:

מַבִּיא בְּסָלַע מַעוֹת. שֶׁל נְחשֶׁת שֶׁיֵּשׁ עֲלֵיהֶם צוּרָה, שֶׁשָּׁוִין סֶלַע שֶׁל כֶּסֶף:

וּבוֹרֵר אֶת הַיָּפָה שֶׁבָּהֶן. שֶׁבִּשְׁנֵי הַסְּלָעִים, וּמְחַלֵּל אֵלּוּ הַמָּעוֹת עָלֶיהָ, וְהַסֶּלַע הַשֵּׁנִי וְהַמָּעוֹת נִשְׁאָרִים חֻלִּין:

מִדֹּחַק. כְּשֶׁהוּא דָּחוּק וְאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת בְּדֶרֶךְ אַחֶרֶת:

וְלֹא שָׁיְתַקְּנִים בֵּן. שֶׁיִּשָּׁאֵר הַמָּעוֹת שֶׁל נְחשֶׁת מַעֲשֵׂר, אֶלָּא חוֹזֵר וּמְחַלְּלָם עַל הַכֶּסֶף. וְאִי קַשְׁיָא וְלָמָּה מֵבִיא בְּסֶלַע מָעוֹת, יִקַּח אֶחָד מִשְּׁנֵי סְלָעִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ וְיֹאמַר אִם זוֹ הִיא שֶׁל מַעֲשֵׂר מוּטָב וְאִם לָאו הֲרֵי הַשֵּׁנִי שֶׁהִיא שֶׁל מַעֲשֵׂר מְחֻלֶּלֶת עָלֶיהָ. אִי שָׂרֵית לֵיהּ לִקַּח אַחַת מֵהֶן וּלְהַתְנוֹת, חַיְשִׁינַן דִּלְמָא אָתֵי לְמִשְׁקַל חַד מִנַּיְהוּ בְּלֹא תְנַאי:

משנה ז

לֹא יַעֲשֶׂה אָדָם סְלָעָיו דִּינְרֵי זָהָב. סְלָעִים שֶׁל כֶּסֶף שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי לֹא יַעֲשֶׂה אוֹתָם דִּינְרֵי זָהָב, שֶׁמָּא יַשְׁהֶה עֲלִיּוֹתָיו עַד שֶׁיַּחֲלִיף סְלָעָיו וְיִתְבַּטֵּל מִלַּעֲלוֹת לָרֶגֶל. וּבֵית הִלֵּל סָבְרֵי לֹא גָּזְרִינַן:

משנה ח

הַפּוֹרֵט סֶלַע מִמָּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָעוֹת נְחשֶׁת שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וּבָא לְפָרְטָן בְּסֶלַע כֶּסֶף לְהַעֲלוֹת לִירוּשָׁלַיִם מִפְּנֵי מַשָּׂאוֹי הַדֶּרֶךְ:

בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים בְּכָל הַסֶּלַע מָעוֹת. אִם בָּא לְפָרְטָן יָכוֹל לִפְרֹט כֵּלָן וְלָתֵת בִּשְׁבִיל כָּל הַסֶּלַע:

וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים. לֹא יִפְרֹט אֶלָּא חֲצָיָן, שֶׁהַפְּרוּטוֹת יוֹצְאוֹת בִּירוּשָׁלַיִם, וּכְשֶׁיָּבֹא שָׁם יִהְיֶה צָרִיךְ לְפָרוּטוֹת מִיָּד לִקְנוֹת צָרְכֵי סְעֻדָּה, וְאִם יָרוּצוּ הַכֹּל אֵצֶל שֶׁלְּחָנַי לִפְרֹט יוֹקִירוּ הַפְּרוּטוֹת וְנִמְצָא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי נִפְסָד. לְפִיכָךְ יִשָּׂאוּ פְּרוּטוֹת עִמָּהֶן לְהוֹצִיא בְּמִקָּצַת, וְלִכְשֶׁיִּכְלוּ יִפְרֹט בַּכֶּסֶף שֶׁבְּיָדוֹ מְעַט מְעַט:

שָׁקֶל. הוּא חֲצִי סֶלַע:

אֵין מְחַלְּלִין בֶּסֶף וּפְרוּטוֹת עַל בֶּסֶף. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֲצִי דִּינָר כֶּסֶף שֶׁל מַעֲשֵׂר וּפְרוּטוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר שָׁוִין חֲצִי דִּינָר, לֹא יְצָרְפָם יַחַד לְחַלְּלָם עַל דִּינָר:

וַחֲכָמִים מַתִּירִין. בְּכִי הַאי גַּוְנָא עַל יְדֵי צֵרוּף פְּרוֹטוֹת, כֵּיוָן שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא חֲצִי דִּינָר כֶּסֶף. אֲבָל לְחַלֵּל דִּינָר כֶּסֶף וּפְרוֹטוֹת שָׁוִין דִּינָר עַל חֲצִי סֶלַע שֶׁהוּא שְׁנֵי דִּינָרִין, מוֹדִים חֲכָמִים שֶׁאֵין מְחַלְּלִים. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

משנה ט

הַפּוֹרֵט סָלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם. שֶׁהָיָה מַחֲלִיף סֶלַע שֶׁבְּיָדוֹ וְנוֹטֵל פְּרוּטוֹת לְהוֹצִיאָן לְצָרְכֵי סְעֻדַּת מַעֲשֵׂר:

בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים. אִם בָּא לְהַחֲלִיף כָּל הַסְּלָעִים שֶׁבְּיָדוֹ בְּמָעוֹת, יַחֲלִיף:

וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים. לֹא יַחֲלִיף אֶלָּא חֶצְיָן, שֶׁמָּא לֹא יִשְׁהֶה בָּעִיר עַד שֶׁיּוֹצִיא אֶת כֻּלָּן וְיַפְקִידֵם בָּעִיר עַד רֶגֶל אַחֵר, וְהַפְּרוּטוֹת מִתְעַפְּשׁוֹת, וְאִם יַחֲזֹר וְיַחֲלִיפֵם בְּסְלָעִים נִמְצָא שֶׁלָּחָנִי מִשְׁתַּכֵּר שְׁנֵי פְּעָמִים וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי נִפְסָד:

הַדָּנִין לִפְנֵי חֲכָמִים. שִׁמְעוֹן בֶּן עַזַּאי וְשִׁמְעוֹן בֶּן זוֹמָא וְחָנָן הַמִּצְרִי:

בְּשָׁלֹשָׁה דִינָרִין כֶּסֶף וּבְדִינָר מָעוֹת. הַסֶּלַע הוּא אַרְבָּעָה דִינָרִים, וּכְשֶׁבָּא לְהַחֲלִיף הַסֶּלַע לֹא יִקַּח אֶלָּא בְּדִינָר אֶחָד פְּרוּטוֹת וּשְׁלֹשָׁה דִינָרִים יִהְיוּ כֶּסֶף:

רְבִיעִית כֶּסֶף בִּרְבִיעִית מָעוֹת. בְּדִינָר רְבִיעִי שֶׁל כֶּסֶף לֹא יִקַּח אֶלָּא בִּרְבִיעִיתוֹ מָעוֹת שֶׁל נְחֹשֶׁת, וּשְׁלֹשָׁה חֲלָקִים כֶּסֶף. שֶׁנִּמְצָא לוֹקֵחַ מָעוֹת אֶחָד מִשִּׁשָּׁה עָשָׂר בְּסֶלַע בִּלְבָד:

אַרְבָּעָה אַסְפְּרֵי כֶסֶף. הַדִּינָר חֲמִשָּׁה אַסְפְּרֵי, וּמַטְבֵּעַ הוּא בְּאֶרֶץ יָוָן וְעַד הַיּוֹם קוֹרִין לוֹ אַסְפְּרוֹ. נִמְצָא הַסֶּלַע עֶשְׂרִים אַסְפְּרֵי. וּכְשֶׁהוּא מְחַלֵּל הַדִּינָר יְחַלְּלֶנּוּ עַל אַרְבָּעָה אַסְפְּרֵי כֶּסֶף וְאַסְפֵּר אֶחָד נְחֹשֶׁת. נִמְצָא לוֹקֵחַ נְחֹשֶׁת אֶחָד מֵעֶשְׂרִים בְּסֶלַע בִּלְבָד:

יַנִּיחֶנָּה בַּחֲנוּת וְיֹאכַל כְּנֶגְדָּהּ. לֹא יְחַלֵּל כֻּלָּל עַל פְּרוּטוֹת, שֶׁמָּא יִשְׁכַּח וְיַעֲשֶׂה אוֹתָן חֻלִּין, אֶלָּא יַנִּיחַ הַסֶּלַע אֵצֶל הַחֲנָוָנִי וְיֹאכַל כְּנֶגְדָּהּ עַד שֶׁתִּכְלֶה. וְאֵין הֲלָכָה אֶלָּא כְּדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל בִּלְבָד:

משנה י

מִקְצָת בָּנָיו טְמֵאִין וּמִקְצָתָן טְהוֹרִים. וְרוֹצֶה שֶׁיִּשְׁתּוּ יַחַד מִכַּד אֶחָד, וְהַטְּמֵאִים אֲסוּרִים בְּיֵין הַקָּנוּי בִּדְמֵי מַעֲשֵׂר:

מַנִּיחַ אֶת הַסֶּלַע וְאוֹמֵר. מַה שֶּׁיִּשְׁתּוּ הַטְּהוֹרִים מִן הַיַּיִן, לִכְשֶׁיִּשְׁתּוּ תְּהֵא סֶלַע זוֹ מְחֻלֶּלֶת עָלָיו מֵעַכְשָׁיו. נִמְצָא מַה שֶּׁשָּׁתוּ טְהוֹרִים הָיָה מַעֲשֵׂר וּמַה שֶּׁשָּׁתוּ טְמֵאִים הָיָה חֻלִּין. וְאֵינוֹ חֻלִּין וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי מְעֹרָבִים זֶה בָּזֶה, שֶׁאֵין הַיַּיִן קָדוֹשׁ בִּקְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר, אֶלָּא לִכְשֶׁיִּשְׁתּוּ חוֹזֵר הַיַּיִן שֶׁשָּׁתוּ בִּלְבָד לִהְיוֹת מַעֲשֵׂר לְמַפְרֵעַ:

פרק ג

משנה א

לֹא יֹאמַר. לְחַלֵּק. שֶׁתִּטֹּל חֵלֶק בָּהֶם. לְפִי שֶׁעָלָיו מֻטָּל לְהָבִיא מַעֲשְׂרוֹ לִירוּשָׁלַיִם, וְנִמְצָא פּוֹרֵעַ חוֹבוֹ מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי:

הַעָלֵם שֶׁנֹּאכְלֵם וְנִשְׁתֵּם. דְּנִרְאֶה דְּמַזְמִינוֹ לֶאֱכֹל עִמּוֹ, וְזֶה מֻתָּר:

אֲבָל נוֹתְנִים זֶה לָזֶה מַתְּנַת חִנָּם. מְפֹרָשׁ לְעֵיל בְּרֵישׁ פֶּרֶק קַמָּא:

משנה ב

מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְמַעֵט בַּאֲכִילָתוֹ. דִּתְרוּמָה אֲסוּרָה לְטָבוּל יוֹם וּלְזָרִים:

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר. דְּסָבַר מֻתָּר לְהָבִיא קָדָשִׁים לְבֵית הַפְּסוּל:

מָה אִם הֵקֵל בְּזִבְחֵי שְׁלָמִים. שֶׁקּוֹנִים שְׁלָמִים בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְאַף עַל פִּי שֶׁמְּמַעֵט בַּאֲכִילָתוֹ, שֶׁיְּכוֹלִין לָבֹא לִידֵי פִּגּוּל וְנוֹתָר וְטָמֵא, לֹא נָקֵל בַּתְּרוּמָה לְקָנוֹתָהּ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, שֶׁאֵין בָּהּ דִּין פִּגּוּל וְנוֹתָר וְלֹא דִּין טֻמְאָה, שֶׁלֹּא כָל הַדְּבָרִים הַמְּטַמְּאִין אֶת הַקֹּדֶשׁ מְטַמְּאִין אֶת הַתְּרוּמָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:

משנה ג

מִי שֶׁהָיוּ לוֹ מָעוֹת. שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְצָרִיךְ לִקְנוֹת מֵהֶם דְּבָרִים שֶׁל חֻלִּין שֶׁלֹּא לַאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וְסִיכָה:

וְלַחֲבֵרוֹ פֵּרוֹת. שֶׁל חֻלִּין, וְרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ טוֹבָה שֶׁיִּתְחַלְּלוּ מָעוֹת מַעֲשֵׂר חֲבֵרוֹ עַל פֵּרוֹתָיו:

אוֹכֵל פֵּרוֹתָיו בְּטָהֳרָה. שֶׁחָלְקָה קְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר עַל הַפֵּרוֹת, וְצָרִיךְ לְאָכְלָן בְּטָהֳרָה:

וְלֹא יֹאמַר כֵּן לְעַם הָאָרֶץ. שֶׁהוּא חָשׁוּד לֶאֱכֹל פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר בְּטֻמְאָה:

אֶלָּא בְּדַמַּאי. כְּגוֹן אִם הָיוּ אוֹתָן מָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי, אָז מֻתָּר לוֹמַר כֵּן אָפִלּוּ לְעַם הָאָרֶץ, דְּשֻׁמָּא הַמָּעוֹת אֵינָן מַעֲשֵׂר:

משנה ד

וּמָעוֹת בַּמְּדִינָה. וּמָעוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי חוּץ לִירוּשָׁלַיִם וְצָרִיךְ לְהָנֵן, וְקָא מַשְׁמַע לָן שֶׁאֵין צָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ הַפֵּרוֹת וְהַמָּעוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד. וְעוֹד אַשְׁמוּעִינַן בְּמַתְנִיתִין דְּאַף עַל גַּב דְּפֵרוֹת מַעֲשֵׂר אֵין יְכוֹלִין לְפָדוֹת בִּירוּשָׁלַיִם, מָעוֹת מַעֲשֵׂר מִתְחַלְּלִין הֵן בִּירוּשָׁלַיִם:

משנה ה

מָעוֹת. שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי:

נִכְנָסוֹת לִירוּשָׁלַיִם וְיוֹצְאוֹת. שֶׁאֵין הַמְּחִצּוֹת קוֹלְטוֹת מָעוֹת כְּדֶרֶךְ שֶׁקּוֹלְטוֹת פֵּרוֹת:

אַף הַפֵּרוֹת נִכְנָסִים וְיוֹצְאִים. וְדַוְקָא לְהוֹצִיאָן כְּדֵי לְטָהֲנָן וְלֶאֱפוֹתָן וּלְהַחֲזִירָן אַחַר כָּךְ לִירוּשָׁלַיִם שְׁרֵי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, לְפִי שֶׁיּוֹתֵר הָיוּ מוֹצְאִין לִטְחוֹן וְלֶאֱפוֹת חוּץ לִירוּשָׁלַיִם מִבִּירוּשָׁלַיִם עַצְמָהּ. וְתַנָּא קַמָּא אָסַר נַמִּי בְּהָא. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל:

משנה ו

שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּן. לְמַעֲשֵׂר, כְּדִתְנַן בְּפֶרֶק קַמָּא דְּמַעֲשְׂרוֹת אֵיזֶהוּ גָּרְנָן לְמַעֲשֵׂר:

וְעָבְרוּ בְתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם. בְּעוֹדָן טְבֵל:

יַחֲזֹר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלָּהֶן. דְּקִסָּבַר מַתָּנוֹת שֶׁלֹּא הוּרְמוּ כְּמִי שֶׁהוּרְמוּ דָּמְיָן, וּקְלָטוּהוּ מְחִצּוֹת לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי:

וְשֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן. כְּגוֹן סַלֵּי עֲנָבִים לַגַּת וְכוּ'. אֲבָל סַלֵּי עֲנָבִים לַאֲכִילָה נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן:

לַמַּקָּצָה. מָקוֹם שֶׁשּׁוֹטְחִין בּוֹ תְּאֵנִים לְיַבֵּשׁ קָרוּי מַקָּצָה:

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר וְכוּ'. סָבַר דִּלְבֵית הִלֵּל מַתָּנוֹת שֶׁלֹּא הוּרְמוּ לָאו כְּמִי שֶׁהוּרְמוּ דָּמְיָן. אִי נַמִּי אֲפִלּוּ כְּמִי שֶׁהוּרְמוּ דָּמְיָן, הַנֵּי מִילֵּי [לְעִנְיַן] שְׁאָר דְּבָרִים, אֲבָל לְעִנְיַן קְלִיטַת מְחִצּוֹת דְּרַבָּנָן, מִקְלִין בֵּית הִלֵּל. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה, שֶׁלֹּא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל אֶלָּא עַל פֵּרוֹת שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן, כְּדִבְרֵי תַּנָּא קַמָּא:

וְהַדַּמַּאי. טֶבֶל שֶׁל דְּמַאי:

נִכְנָס. לִירוּשָׁלַיִם:

וְיוֹצֵא וְנִפְדֶּה. חוּץ לִירוּשָׁלַיִם אַחַר שֶׁיָּצָא, וְאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר. וְהַךְ סֵיפָא לְתַנָּא קַמָּא אִיצְטְרִיךְ וְאַלִּיבָּא דְּבֵית הִלֵּל:

משנה ז

בִּפְנִים. מִן הַחוֹמָה:

וְנוֹטֶה לַחוּץ. לְחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם:

מִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וְלִפְנִים כְּלִפְנִים. דְּבֵין נוֹף וּבֵין עִקָּר מִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וְלִפְנִים כְּלִפְנִים, וְאוֹכְלִין שָׁם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְלֹא פוֹדִין. וּבֵין נוֹף וּבֵין עִקָּר מִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וְלַחוּץ כְּלַחוּץ, וּפוֹדִין שָׁם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְלֹא אוֹכְלִין. וְהֵינוּ דִּתְנַן בְּמַסֶּכֶת מַעֲשְׂרוֹת פֶּרֶק ג' וּבִירוּשָׁלַיִם הוֹלֵךְ אַחַר הַנּוֹף, כְּלוֹמַר אַף אַחַר הַנּוֹף:

בָּתֵּי הַבַּדִּים. שֶׁעוֹצְרִים בָּהֶם שֵׂמֶן, וּרְגִילִים הָיוּ לַעֲשׂוֹת בָּתִּים הַלָּלוּ בְּחוֹמַת הַמְּדִינָה:

שֶׁפִּתְחֵיהֶן לִפְנִים. מֵחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם וַחֲלָלָן חוּץ לְחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם:

מִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וְלִפְנִים כְּלִפְנִים. וְאוֹכְלִים שָׁם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְקָדָשִׁים קַלִּים, וְאֵין פּוֹדִין שָׁם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי:

מִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וְלַחוּץ כְּלַחוּץ. וְאֵין אוֹכְלִים שָׁם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְקָדָשִׁים, וּפוֹדִים שָׁם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי:

משנה ח

הַלְּשָׁכוֹת בְּנוּיוֹת בַּקֹּדֶשׁ. בָּעֲזָרָה:

וּפְתוּחוֹת לַחֵל. לְהַר הַבַּיִת:

וְגַגוֹתֵיהֶן קֹדֶשׁ. וְהוּא שֶׁהָיוּ גַגוֹתֵיהֶן שָׁווֹת לְקַרְקַע הָעֲזָרָה, כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה הַלִּשְׁכָּה בְּשִׁפּוּעַ הָהָר. שֶׁאִם אֵין גַּגוֹתֵיהֶן שָׁווֹת לְקַרְקַע הָעֲזָרָה, קַיְמָא לָן דַּעֲלִיּוֹת וְגַגוֹת לֹא נִתְקַדְּשׁוּ:

תּוֹכָן קֹדֶשׁ. לִשְׁחִיטַת קָדָשִׁים קַלִּים, וְלַאֲכִילַת קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, וּלְהִתְחַיֵּב עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם טֻמְאָה:

משנה ט

בְּאַב הַטֻּמְאָה. שֶׁרֶץ וּנְבֵלָה וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן:

בְּוֻלַד הַטֻּמְאָה. הַאי וְלַד הַטֻּמְאָה דִּתְנַן בְּמַתְנִיתִין לְאוֹ וְלַד הַטֻּמְאָה שֶׁנָּגַע בְּאַב הַטֻּמְאָה, שֶׁהוּא טָמֵא מִדְּאוֹרַיְתָא, אֶלָּא בְּוֻלַד הַטֻּמְאָה דְּרַבָּנָן, כְּגוֹן שֶׁנָּגַע בִּכְלִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּמַשְׁקִין:

יְפֵּדֶה. דְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּטְמָא פּוֹדִין אוֹתוֹ אֲפִלּוּ בִּירוּשָׁלַיִם, דִּכְתִיב (דברים יד) כִּי לֹא תוּכַל שְׂאֵתוֹ, וְאֵין שְׂאֵת אֶלָּא אֲכִילָה, כְּדִכְתִיב (בראשית מג) וַיִּשָּׂא מַשְׂאֹת מֵאֵת פָּנָיו אֲלֵהֶם:

וְיֵאָכֵל הַכֹּל בְּפָנִים. שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ רָאִינוּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּכְנַס לִירוּשָׁלַיִם וְיָצָא, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ קוֹל לְמַעֲשֵׂר הַיּוֹצֵא. אֲבָל אֵין לָחוּשׁ כְּשֶׁפּוֹדִים אוֹתוֹ שֶׁמָּא יֹאמְרוּ רָאִינוּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּפְדָּה בִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁאֵין קוֹל לַפָּדוּי:

חוּץ מִשֶּׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה בַּחוּץ. שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּכְנַס כְּשֶׁהוּא טָמֵא אֵין הַמְּחִצָּה קוֹלֶטֶתּוּ:

חוּץ מִשֶּׁנִּטְמָא בְּוֻלַד הַטֻּמְאָה בִּפְנִים. אֲבָל נִטְמָא בְּוֻלַד הַטֻּמְאָה בַּחוּץ, אַף עַל פִּי שֶׁבְּוֻלַד הַטֻּמְאָה שֶׁל דִּבְרֵיהֶם נִטְמָא וּמִן הַתּוֹרָה טָהוֹר הוּא, יֵאָכֵל בַּחוּץ. וּבַיְרוּשַׁלְמִי מוֹקֵי לַהּ כְּגוֹן שֶׁהִכְנִיסוֹ עַל מְנָת שֶׁלֹּא יְקַלְטוּהוּ מְחִצּוֹת, אֲבָל אִם לֹא הִתְנָה, הוֹאִיל וְנִכְנַס וַהֲרֵי הוּא טָהוֹר דְּאוֹרַיְתָא, יֵאָכֵל בִּפְנִים:

משנה י

הַלָּקוּחַ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. פֵּרוֹת שֶׁנִּקְנוּ מִדְּמֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי:

יִקָּבֵר. הוֹאִיל וְנִגְמְרָה מִצְוָתוֹ וְקָנָה פֵּרוֹת מְמֻעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, שׁוּב לֹא יִפָּדֶה:

שֶׁכֵּן נִפְדֶּה טָהוֹר בְּרִחוּק מָקוֹם. שֶׁמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי פּוֹדִין אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא טָהוֹר חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, כְּדִכְתִיב (דברים יד) וְכִי יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם וְגוֹ'. אֲבָל הַלָּקוּחַ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר אֵינוֹ נִפְדֶּה חוּץ לִירוּשָׁלַיִם כְּשֶׁהוּא טָהוֹר, דִּתְנַן לְעֵיל בְּפֶרֶק קַמָּא מֵזִיד יַעֲלוּ וְיֵאָכְלוּ בַּמָּקוֹם. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

משנה יא

עַל יְדֵי עוֹרוֹ. עִם עוֹרוֹ:

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר יִפָּדֶה. וּבְהָא קָמִיפְלְגֵי, דְּתַנָּא קַמָּא סָבַר אֵין פּוֹדִין אֶת הַקָּדְשִׁים לְהַאֲכִילָן לַכְּלָבִים, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר פּוֹדִין אֶת הַקָּדְשִׁים לְהַאֲכִילָן לַכְּלָבִים. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:

לְקָחוֹ חַי וּשְׁחָטוֹ וְנִטְמָא יִפָּדֶה. הָכָא לֹא פָּלֵיג רַבִּי יְהוּדָה כִּדְפָלֵיג לְעֵיל בְּפֵרוֹת הַלְקוּחִים בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר וְנִטְמְאוּ, דְּכֵיוָן דִּלְקָחוֹ חַי אֵין לוֹ רְחוּק מָקוֹם, לְפִי שֶׁיָּכוֹל לְהוֹלִיכוֹ בְּכָל מָקוֹם שֶׁיִּרְצֶה, הִלְכָךְ הֲוֵי כְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַצְמוֹ, וְנִפְדֶּה כְּשֶׁנִּטְמָא כְּדֶרֶךְ שֶׁנִּפְדֶּה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּשֶׁנִּטְמָא:

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר יִקָּבֵר. דְּמַחְמִיר טְפֵי מֵרַבִּי יְהוּדָה, וְסָבַר דְּאַף עַל פִּי שֶׁקְּנָאוֹ חַי דִּינוֹ כְּפֵרוֹת הַלְקוּחִים בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר:

לְקָחוֹ שָׁחוּט וְנִטְמָא הֲרֵי הוּא כְּפֵרוֹת. וְכִי הֵיכִי דְּאַפְלִיגוּ תַּנָּא קַמָּא וְרַבִּי יְהוּדָה לְעֵיל בְּפֵרוֹת הַלְקוּחִים בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר, הָכִי נַמִּי אִפְלִיגוּ בְּהָא:

משנה יב

הַמַּשְׁאִיל קַנְקַנִּים לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. מִי שֶׁמַּשְׁאִיל קַנְקַנָּיו לְהַכְנִיס בָּהֶן יַיִן שֶׁקָּרָא לוֹ כְּבָר שֵׁם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי:

אַף עַל פִּי שֶׁנָּפָן. שֶׁסָּתַם פִּיהֶן בִּמְגוּפָּה אַחֵר שֶׁמִּלְּאָן:

לֹא קָנָה מַעֲשֵׂר. לֹא נִתְפַּס הַקַּנְקַן בִּקְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר:

זָלַף לְתוֹכָן סְתָם. שֶׁהִכְנִיס לְתוֹכָן יַיִן שֶׁל טֶבֶל קֹדֶם שֶׁקָּרָא לוֹ שֵׁם מַעֲשֵׂר:

עַד שֶׁלֹּא נָפָן. אִם קָרָא לוֹ שֵׁם מַעֲשֵׂר קֹדֶם שֶׁסְּתָמָן בִּמְגוּפָּה:

אִם מִשֶּׁנָּפָן. אִם לְאַחַר שֶׁסְּתָמָן בִּמְגוּפָּה קָרָא שֵׁם מַעֲשֵׂר:

קָנָה מַעֲשֵׂר. נִתְפַּס הַקַּנְקַן בִּקְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר, וְטָעוּן חִלּוּל כְּמוֹ הַיַּיִן, אִם בָּא לְחַלְּלוֹ עַל הַכֶּסֶף:

עוֹלוֹת בְּאֶחָד וּמַאָה. בְּשֶׁל תְּרוּמָה אֵירֵי, אִם נִתְעָרֵב קַנְקַן שֶׁל תְּרוּמָה בְּמֵאָה קַנְקַנִּים שֶׁל חֻלִּין, וְלֹא הָיָה פִּיהֶן סָתוּם בִּמְגוּפָּה, חָשְׁבִינַן לְהוּ כְּאִלּוּ כֻּלָּן מְעֹרָבוֹת זוֹ בָזוֹ, וְעוֹלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה כְּדִין תְּרוּמָה שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּחֻלִּין:

מִשֶּׁנָּפָן מְקֻדָּשׁוֹת בְּכָל שֶׁהֵן. וַאֲפִלּוּ אֶחָד בְּאֶלֶף אֵינָן עוֹלוֹת, וְיִמָּכְרוּ כֻּלָּן לַכֹּהֵן בִּדְמֵי תְּרוּמָה, חוּץ מֵאַחַת שֶׁבָּהֶן שֶׁנּוֹטְלָהּ הַכֹּהֵן בְּלֹא דָמִים:

עַד שֶׁלֹּא נָפָן תּוֹרֵם מֵאַחַת עַל הַכֹּל. דְּחָשִׁיב מֻקָּף:

משנה יג

מְפַתֵּחַ וּמְעָרֶה לַגַּת. אִם בָּא לְתָרֹם מֵאַחַת עַל הַכֹּל אַחַר שֶׁגָּפָן, צָרִיךְ לְעָרוֹתָן לַגַּת:

וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְעָרוֹת. דְּסַגֵּי לְהוּ בִּפְתִיחָה כִּדְמַעְקְרָא:

בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים. דְּאִם לְאַחַר שֶׁגָּפָן קָרָא שֵׁם, קָנָה מַעֲשֵׂר אֶת הַקַּנְקַנִּים:

בְּמָקוֹם שֶׁדַּרְכָּן לְמְכֹּר סְתוּמוֹת. דִּבְכִי הַאי גַּוְנָא בִּירוּשְׁלַיִם הַקַּנְקַן טְפֵלָה לַיַּיִן, כְּדִתְנַן לְעֵיל בְּפֶרֶק קַמָּא, הִלְכָךְ בִּגְבוּלִין נַמִּי קָנָה מַעֲשֵׂר:

אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁדַּרְכָּן לִמְכֹּר פִּתּוּחוֹת לֹא יָצָא הַקַּנְקַן לְחֻלִּין. בִּירוּשָׁלַיִם, הִלְכָךְ [בְּגִבּוּלִין] נַמִּי לֹא קָנָה מַעֲשֵׂר:

אֲבָל אִם רָצָה לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ לִמְכֹּר בְּמִדָּה. הַקּוֹנֶה יַיִן מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם, וּכְשֶׁבָּא הַמּוֹכֵר לִמְכֹּר רָצָה לְדַקְדֵּק עַל עַצְמוֹ וְאָמַר כָּךְ וְכָךְ יַיִן בְּמִדָּה אֲנִי מוֹכֵר לְךָ בְּכָךְ וְכָךְ מָעוֹת:

יָצָא קַנְקַן לְחֻלִּין. וְאַפִּלּוּ הַקַּנְקַנִּים סְתוּמוֹת:

הָכִי גָּרְסִינַן **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר אַף הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ יַיִן זֶה אֲנִי מוֹכֵר לְךָ חוּץ מִקַּנְקַנִּים יָצָא קַנְקַן לְחֻלִּין**. וּבִירוּשַׁלְמִי מְפָרֵשׁ לַהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן קָאֵי אַהָא דְתָנָא לְעֵיל דְּאִם מִשֶּׁנִּפְקְקוּ שֵׁם מַעֲשֵׂר קָנָה מַעֲשֵׂר. וְאִשְׁתְּמִעִינַן רַבִּי שִׁמְעוֹן דַּוְקָא שֶׁקָּרָא שֵׁם מַעֲשֵׂר לְכָל הַיַּיִן שֶׁבַּקַּנְקַן, אֲבָל אִם אָמַר כָּל הַיַּיִן מַעֲשֵׂר חוּץ מֵרְבִיעִית, אַף עַל פִּי שֶׁכְּשֶׁבָּא לְמִדַּד לַחֲבֵרוֹ אוֹתוֹ רְבִיעִית, אָמַר לוֹ יַיִן זֶה אֲנִי מוֹכֵר לְךָ חוּץ מִן הַקַּנְקַן שֶׁאֲנִי רוֹצֶה לְשַׁיֵּר בִּשְׁבִיל מַעֲשֵׂר שֶׁבְּתוֹכָהּ, אֲפִלּוּ הָכִי לֹא נַעֲשֵׂית הַקַּנְקַן טְפֵלָה לַמַּעֲשֵׂר, וְיָצָא קַנְקַן לְחֻלִּין וְלֹא קָנָה מַעֲשֵׂר:

פרק ד

משנה א

הַמּוֹלִיךְ. דַּוְקָא עָבַר וְהוֹלִיךְ, דִּלְכַתְּחִלָּה אָסוּר לְהוֹלִיכוֹ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, אֶלָּא פּוֹדֵהוּ בְּמְקוֹמוֹ אוֹ מַעֲלֵהוּ לִירוּשָׁלַיִם:

כְּשֶׁעָבַר מְקוֹמוֹ. כְּשֶׁעָבַר הַמָּקוֹם שֶׁהוּא בְּשָׁעַת פְּדְיוֹן, בֵּין לְקֻלָּא בֵּין לְחֻמְרָא:

הַשָּׁבַח לַשֵּׁנִי. מַה שֶּׁשָּׁוִין בָּעִיר יוֹתֵר, הֶרְוַח שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וּמַה שֶּׁהוֹצִיא לַהֲבִיאָן מִן הַשָּׂדֶה לָעִיר יְשַׁלֵּם מִבֵּיתוֹ:

משנה ב

פּוֹדִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. יָכוֹל לִפְדּוֹת אִם יִרְצֶה כַּשַּׁעַר הַזּוֹל, כְּדִמְפָרֵשׁ וְאָזֵיל:

כְּמוֹת שֶׁהַחֲנָוָנִי לוֹקֵחַ. שֶׁהוּא לוֹקֵחַ בְּזוֹל כְּדֵי לְהִשְׁתַּכֵּר:

לֹא כְמוֹת שֶׁהוּא מוֹכֵר. שֶׁהוּא מוֹכֵר בְּיֹקֶר בְּיוֹתֵר מִמַּה שֶּׁקָּנָה:

כְּמוֹת שֶׁהַשַּׁלְחָנִי פּוֹרֵט. הַבָּא לְחַלֵּל פְּרוּטוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר עַל סֶלַע, מְחַשֵּׁב הַסֶּלַע בִּפְרוּטוֹת הַרְבֵּה, כַּשַּׁלְחָנִי הַזֶּה כְּשֶׁבָּא לִקַּח פְּרוּטוֹת מִבְּנֵי אָדָם וְלָתֵת לָהֶם סֶלַע, שֶׁהוּא לוֹקֵחַ פְּרוּטוֹת הַרְבֵּה:

וְלֹא כְמוֹת שֶׁהוּא מְצָרֵף. כְּשֶׁמְּצָרֵף הַשַּׁלְחָנִי פְּרוּטוֹת לָתֵת לִבְנֵי אָדָם בְּחִלּוּף הַסֶּלַע, נוֹתֵן לָהֶם פְּחוֹת:

אַכְסָרָה. בְּלֹא מִדָּה וּבְלֹא מִשְׁקָל, אֶלָּא כַּמָּה אַתָּה נוֹתֵן בְּכִרְי זֶה אוֹ בְּמִלֹּא חָפְנַיִם הַלָּלוּ:

עַל פִּי אֶחָד. בְּשׁוּמַת לוֹקֵחַ אֶחָד:
עַל פִּי שְׁלֹשָׁה. שַׁמְּאִים בְּקִיאִין, וַאֲפִלּוּ אֶחָד מֵהֶן עוֹבֵד כּוֹכָבִים, וַאֲפִלּוּ אֶחָד מֵהֶן בְּעָלִים:
קָרַם. הִתְחִיל לְהַחְמִיץ, וְגַרְסָא אַחֶרֶת שֶׁקָּסַס. וְדֶגְמָתוֹ בְּבָבָא בַתְרָא [דַּף צג:] מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר קוֹסְסוֹת לְמֵאָה:

משנה ג

מִפְּנֵי שֶׁהוּא מוֹסִיף חֹמֶשׁ. כְּדִכְתִיב (ויקרא כז) וְאִם גָּאֹל יִגְאַל אִישׁ מִמַּעֲשְׂרוֹ, עַל שֶׁלּוֹ מוֹסִיף חֹמֶשׁ וְלֹא עַל שֶׁל חֲבֵרוֹ:
בְּסָלַע וְאִסָּר. הָאִסָּר הוּא אֶחָד מִשִּׁשָּׁה וְתִשְׁעִים בְּסֶלַע:
מִפְּנֵי שֶׁהוּא מוֹסִיף עַל הַקֶּרֶן. וְתוֹסֶפֶת כָּל שֶׁהוּא דְּקֶרֶן עַדִיפָא, מִפְּנֵי שֶׁעַל הַחֹמֶשׁ יָכוֹל לְהַעֲרִים כְּדִתְנַן לְקַמָּן:
וּבֵין שֶׁנִּתַּן לוֹ בְּמַתָּנָה. הַטָּבֵל, קֹדֶם שֶׁהִפְרִישׁוּ מִמֶּנּוּ מַעֲשֵׂר נִתַּן לוֹ בְּמַתָּנָה. דְּאִלּוּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְאַחַר שֶׁהֻפְרַשׁ, קַיְמָא לַן כְּמַאן דְּאָמַר מָמוֹן גָּבוֹהַּ הוּא וְאֵינוֹ נִתָּן בְּמַתָּנָה:

משנה ד

לְעַבְּדוֹ וּלְשִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִים. שֶׁאֵין גּוּפָן קָנוּי:
וּפְדֵה לָךְ. בָּהֶן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְעַצְמְךָ:
מִפְּנֵי שֶׁיָּדָן כְּיָדוֹ. דְּמַה שֶּׁקָּנָה עֶבֶד קָנָה רַבּוֹ. וּבְנוֹ קָטָן נַמִּי זְכִיָּתוֹ לְאָבִיו, דִּמְצִיאַת קָטָן לְאָבִיו:

משנה ה

הָיָה עוֹמֵד בַּגֹּרֶן. וְרוֹצֶה לְהַעֲרִים וְלִפְדּוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּלֹא חֹמֶשׁ:
וְאֵין בְּיָדוֹ מָעוֹת. כְּדֵי שֶׁיִּתְּנֵם לַחֲבֵרוֹ, שֶׁיִּפְדֶּה בָּהֶן הַמַּעֲשֵׂר בְּלֹא חֹמֶשׁ:
הֲרֵי הַפֵּרוֹת הָאֵלּוּ נְתוּנִים לְךָ בְּמַתָּנָה. וְדַוְקָא שֶׁנְּתָנָן אוֹתָם לוֹ בְּטִבְלָן קֹדֶם שֶׁיַּפְרִישׁ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, כְּדִפָּרְשִׁינַן לְעֵיל:

משנה ו

מָשַׁךְ מִמֶּנּוּ מַעֲשֵׂר בְּסֶלַע. הַמּוֹכֵר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, כְּדֵי שֶׁיִּתְחַלֵּל עַל דְּמֵי הַמְכִירָה וְיִהְיוּ הַמָּעוֹת נִתְפָּסִים בִּקְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר, דִּבְכִי הַאי גַּוְנָא שְׂרֵי לְמָכְרוֹ. וְהָא דִתְנַן בְּפֶרֶק קַמָּא אֵין מוֹכְרִין אוֹתוֹ, הַיְנוּ לְהוֹלִיכוֹ לִירוּשָׁלַיִם, וְלֹא שֶׁיִּהְיוּ הַמָּעוֹת נִתְפָּסִים בִּקְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר. וּכְשֶׁמָּשַׁךְ הַמַּעֲשֵׂר לְקִנּוֹתוֹ הָיָה שָׁוֶה סֶלַע וְלֹא הִסְפִּיק לִתֵּן הַדָּמִים עַד שֶׁעָמַד בִּשְׁתַּיִם, שֶׁהַמַּעֲשֵׂר לֹא יָצָא לְחֻלִּין עַד שֶׁיִּתֵּן דָּמָיו לַמּוֹכֵר:

נוֹתֵן לוֹ סֶלַע. לְפִי שֶׁקִּנָּאוֹ בְּמִשִּׁיכָה, וּמַרְוִיחַ הַלּוֹקֵחַ סֶלַע שֶׁנִּתְיַקֵּר. וְצָרִיךְ לְפַדּוֹתוֹ כַּשַּׁעַר שֶׁל עַכְשָׁיו בִּשְׁתֵּי סְלָעִים, שֶׁהַמַּעֲשֵׂר לֹא יָצָא לְחֻלִּין עַד שֶׁיִּתֵּן דָּמָיו לַמּוֹכֵר. וְהַסֶּלַע אֶחָד שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלּוֹ וְאוֹכְלוֹ בִּירוּשָׁלַיִם:

עַד שֶׁעָמַד בְּסֶלַע. וְצָרִיךְ לִתֵּן לַמּוֹכֵר שְׁנֵי סְלָעִים, שֶׁקִּנָּאוֹ בְּמִשִּׁיכָה, וְהוּא נִפְדֶּה בְּסֶלַע אֶחָד כַּשַּׁעַר שֶׁל עַכְשָׁיו. הִלְכָךְ נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי סֶלַע מִדְּמֵי חֻלִּין שֶׁלּוֹ, וּבוֹ נִפְדֶּה הַמַּעֲשֵׂר, וְהַסֶּלַע הַשֵּׁנִי נוֹתֵן לוֹ מִדְּמֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלּוֹ. וְאֵין זֶה כְּפוֹרֵעַ חוֹבוֹ מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי, לְפִי שֶׁבְּתְחִלַּת הַמִּקָּח הָיָה עוֹמֵד לְכָךְ, שֶׁיֹּאכַל הַמּוֹכֵר שְׁתֵּי סְלָעִים בִּירוּשָׁלַיִם אִם לֹא הוּזַל:

אִם הָיָה עִם הָאָרֶץ נוֹתֵן לוֹ מִדָּמָיו. וְאִם הָיָה הַמּוֹכֵר עִם הָאָרֶץ נוֹתֵן לוֹ שְׁנֵי הַסְּלָעִים מִדְּמֵי הַחֻלִּין שֶׁלּוֹ, לְפִי שֶׁאֵין מוֹסְרִין דְּמֵי מַעֲשֵׂר לְעַם הָאָרֶץ. וְאֵית דְּגָרְסֵי מִדְּמַאי, אִם יֵשׁ לוֹ דְּמֵי מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי נוֹתֵן לוֹ סֶלַע אֶחָד מֵאוֹתָן דָּמִים, דְּמוֹסְרִין דְּמֵי דְמַאי לְעַם הָאָרֶץ:

משנה ז

וְלֹא קָרָא שֵׁם. לֹא אָמַר זֶה פִּדְיוֹן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי:

צָרִיךְ לְפָרֵשׁ. וְלוֹמַר זֶה פִּדְיוֹנוֹ. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:

וְלֹא פֵּרֵשׁ. לֹא אָמַר הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ אוֹ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת:

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר דַּיּוֹ. כֵּיוָן שֶׁעֲסוּקִים בְּאוֹתוֹ עִנְיָן וּמִתּוֹךְ אוֹתָן הַדְּבָרִים עָמַד וְגֵרֵשׁ אוֹ קִדֵּשׁ אֵין צָרִיךְ לְפָרֵשׁ. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:

משנה ח

הַמַּנִּיחַ אִסְטְרִיּוֹת. לְהָיוֹת מְחַלֵּל עָלָיו פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וּכְבָר חִלֵּל:

וְאָכַל עָלָיו עַד חֲצִיוֹ וְהָלַךְ לְמָקוֹם אַחֵר. וְהוֹלִיךְ הָאִסְטְרִיּוֹת עִמּוֹ, וְשָׁם הוּא שָׁוֶה פֻּנְדְּיוֹן, וּבַתְּחִלָּה לֹא הָיָה יוֹצֵא אֶלָּא בַּחֲצִי פֻּנְדְּיוֹן, שֶׁהַפֻּנְדְּיוֹן שְׁנֵי אִסְרִין, נִמְצָא לְפִי מַה שֶּׁהוּא יוֹצֵא עַכְשָׁיו שֶׁנִּשְׁאַר בּוֹ אִסָּר שֶׁל חֻלִּין, וּלְפִיכָךְ אוֹכֵל עָלָיו עוֹד אִסָּר:

אוֹכֵל עָלָיו עוֹד פָּלְגָ. חֲצִי אִסָּר, וְלֹא אָמְרִינַן כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה אֶלָּא אִסָּר הֲרֵי אָכְלוֹ כֻּלּוֹ:

הַמַּנִּיחַ אִסָּר שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. לִהְיוֹת אוֹכֵל עָלָיו חֻלִּין שֶׁלּוֹ בִּקְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר, וְאָכַל עָלָיו עַד אַחַד עָשָׂר בְּאִסָּר, וְאֶחָד מִמֵּאָה בְּאִסָּר, יָצָא כָּל הָאִסָּר לְחֻלִּין. פֵּרוּשׁ אִם הָיָה אוֹתוֹ אִסָּר מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי וְאָכַל עֲשָׂרָה חֲלָקִים מֵאַחַד עָשָׂר חֲלָקִים שֶׁבּוֹ, כְּגוֹן שֶׁאַחַד עָשָׂר רְמוּנִים שָׁוִין אִסָּר, וְאָכַל עָלָיו עֲשָׂרָה רְמוּנִים וְנִשְׁאַר בּוֹ עֲדַיִן חֵלֶק מֵאַחַד עָשָׂר בִּקְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר, יָצָא כֻּלּוֹ לְחֻלִּין. וְאִם הָיָה הָאִסָּר מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל וַדַּאי וְאָכַל עָלָיו עַד שֶׁנִּשְׁאַר בּוֹ אֶחָד מִמֵּאָה, כְּגוֹן שֶׁמֵּאָה תְּאֵנִים נִמְכָּרִים בְּאִסָּר, וְאָכַל עָלָיו תִּשְׁעִים וְתִשְׁעָה, יָצָא כֻּלּוֹ לְחֻלִּין:

בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים הַכֹּל עֲשָׂרָה. אֶחָד וַדַּאי וְאֶחָד דְּמַאי, כְּשֶׁלֹּא נִשְׁאַר בָּאסָּר אֶלָּא עֲשִׂירִיתוֹ יָצָא לְחֻלִּין. כְּגוֹן שֶׁהָיוּ עֲשָׂרָה רִמּוֹנִים נִמְכָּרִין בְּאסָּר, וְאָכַל עָלָיו תִּשְׁעָה, יָצָא לְחֻלִּין. וְאִם נִשְׁאַר בּוֹ יוֹתֵר, כְּגוֹן שֶׁלֹּא אָכַל אֶלָּא שְׁמֹנָה, צָרִיךְ לֶאֱכֹל כְּנֶגְדּוֹ:

וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים בַּוַּדַּאי אַחַד עָשָׂר וּבַדְּמַאי עֲשָׂרָה. אִם נִשְׁאַר עַל הָאסָּר שֶׁל וַדַּאי אֶחָד מֵעֲשָׂרָה חַיָּב לֶאֱכֹל עָלָיו עוֹד [אֶחָד], לְפִי שֶׁכָּל מַה שֶּׁהוּא פָּחוֹת מִשְּׁוֶה פְּרוּטָה אֵין חוֹשְׁשִׁין לוֹ, לֹא לְעִנְיַן גָּזֵל, וְלֹא לְעִנְיַן נֶהֱנֶה מִן הַהֶקְדֵּשׁ. וּפְרוּטָה הִיא אֶחָד מִשְּׁמֹנָה בָּאסָּר הָאִטַּלְקִי נִמְצָא עֲשִׂירִית הָאסָּר הוּא שְׁמֹנָה עֲשִׂירִיּוֹת שֶׁל פְּרוּטָה דְּהַיְנוּ פְּרוּטָה פָּחוֹת חֹמֶשׁ, נִמְצָא כְּשֶׁתּוֹסִיף עָלָיו חֹמֶשׁ דְּהוּא רְבִיעַ מִלְּגָו הַיְנוּ חֻמְשָׁא מִלְּבַר יְהֵיהּ [בֵּין] הַכֹּל פְּרוּטָה, וּלְפִיכָךְ חוֹשְׁשִׁים לָהּ. וְאִם יִהְיֶה פָּחוֹת מֵעֲשִׂירִיתוֹ אֵין חוֹשְׁשִׁים לוֹ, שֶׁאֲפִלּוּ עִם תּוֹסֶפֶת הַחֹמֶשׁ יִהְיֶה בּוֹ פָּחוֹת מִשְּׁוֶה פְּרוּטָה. וּלְפִיכָךְ אָמְרוּ בַּוַּדַּאי אַחַד עָשָׂר, וּבַדְּמַאי עֲשָׂרָה, לְפִי שֶׁאֵין חַיָּבִין חֹמֶשׁ עַל הַדְּמַאי, וַעֲשִׂירִיתוֹ הוּא פָּחוֹת מִשְּׁוֶה פְּרוּטָה, וְהֲלָכָה כְּבֵית הִלֵּל:

משנה ט

כָּל הַמָּעוֹת הַנִּמְצָאִים. בְּכָל מָקוֹם, בֵּין בָּרֶגֶל בֵּין בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה. וּבִירוּשָׁלַיִם בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה חוּץ מִימוֹת הָרֶגֶל:

הֲרֵי אֵלּוּ חֻלִּין. וְאֵין חוֹשְׁשִׁין לָהֶם שֶׁמָּא מָעוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הֵם:

אֲפִלּוּ דִּינָר זָהָב עִם הַכֶּסֶף וְעִם הַמָּעוֹת. שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְעָרְבָן יַחַד, וְאֵיכָא לְמֵימַר הַלָּלוּ מָעוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, שֶׁרְגִילִין לְחַלֵּל הַמַּעֲשֵׂר עַל דִּינְרֵי זָהָב, וְהַנִּשְׁאָר שֶׁאֵינוֹ מַגִּיעַ לְדִינָר זָהָב מְחַלְּלוֹ עַל הַכֶּסֶף, וְהַמּוֹתָר עַל מָעוֹת שֶׁל נְחוֹשֶׁת, וּמְעָרְבִין אוֹתָן יַחַד, אֲפִלּוּ הָכִי לֹא חַיְשִׁינַן:

מָצָא בְתוֹכָן. בְּתוֹךְ הַכִּיס אוֹ הַצְּרוֹר שֶׁהַמָּעוֹת נְתוּנִים בְּתוֹכוֹ:

משנה י

הוּא חֻלִּין. שֶׁאֵין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהַקְדִּישׁ חֲרָסִין לְבֶדֶק הַבַּיִת, וְעַל שֵׁם מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ נִכְתַּב:

הוּא קָרְבָּן. כְּלוֹמַר הֶקְדֵּשׁ:

חֻלִּין לְתוֹךְ קָרְבָּן. וְהַכֹּל קָרְבָּן. וְלֹא אִפְלִיגוּ רַבָּנָן עֲלֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה אֶלָּא בְּשֶׁל מַתֶּכֶת בִּלְבָד, דִּבְשֶׁל חֶרֶס מוֹדוּ שֶׁהוּא חֻלִּין וּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ קָרְבָּן. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

משנה יא

קו"ף קָרְבָּן. הֶקְדֵּשׁ:

ד' דְּמַאי. לְקוּחַ מֵעַם הָאָרֶץ:

בִּשְׁעַת הַסַּכָּנָה. שֶׁגָּזְרוּ שֶׁלֹּא לְקַיֵּם הַמִּצְוֹת:

שְׁמוֹת בְּנֵי אָדָם הֵן. אוֹתִיּוֹת שֶׁל רָאשֵׁי שֵׁמוֹת, קו"ף קֹהַת, ד' דָּנִיֵּאל, ט' טוֹבִיָּה. וְהַכֹּל חֻלִּין:

אֶשְׁתְּקַד הָיְתָה מְלֵאָה פֵּרוֹת תְּרוּמָה וּפְנָיָה. וְרַבָּנָן סָבְרֵי אִם אִיתָא דְּפִנָּה לַתְּרוּמָה מִגָּרַר הֲוָה גָּרִיר לַהּ וְלֹא הָיָה מַנִּיחַ שֵׁם תְּרוּמָה כָּתוּב שָׁם. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי׃

משנה יב

הֲרֵי אֵלּוּ חֻלִּין. מַה שֶּׁמְּצָא הֲוֵי חֻלִּין, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי נִטַּל׃

הָיָה שָׁם מָנָה. אָמַר לוֹ אָבִיו הֲרֵי שָׁם מָנָה שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וּמָצָא מְאתַיִם, מָנָה מַעֲשֵׂר וּמָנָה חֻלִּין. וְלֹא אָמְרִינַן הַמָּנָה שֶׁל מַעֲשֵׂר נִטַּל וְאֵלּוּ אֲחֵרִים הֵן׃

מָאתַיִם וּמָצָא מָנָה. אָמַר לוֹ אָבִיו הֲרֵי שָׁם מָאתַיִם וּמָצָא מָנָה, הַמָּנָה שֶׁמָּצָא מַעֲשֵׂר׃

פרק ה

משנה א

כֶּרֶם רְבָעִי מְצַיְּנִין אוֹתוֹ. בּוֹנִים אֶצְלוֹ צִיּוּן וְסִימָן, שֶׁיַּכִּירוּ שֶׁהוּא כֶּרֶם רְבָעִי וְטָעוּן פִּדְיוֹן׃

בְּקוֹזְזוֹת. גַּבְשׁוּשִׁית וְרִגְבֵי אֲדָמָה. סִימָנָא כַּאֲדָמָה, מָה אֲדָמָה דְּאִיכָּא הֲנָאָה מִנָּהּ שֶׁהִיא עוֹשָׂה פֵּרוֹת, אַף הַאי נַמֵּי כִּי מִפְּרְקֵי שָׁרֵי לְאִתְהֲנוֹיֵי מִנַּיהּ׃

וְשֶׁל עֲרֵלָה בְּחַרְסִית. בַּאֲדָמָה שֶׁעוֹשִׂים מִמֶּנּוּ כְּלֵי חֶרֶס. סִימָנָא כְּחַרְסִית זוֹ דְּלֵית בָּהּ הֲנָאָה דִּכְשֶׁזּוֹרְעִים בָּהּ אֵינָהּ מוֹצִיאָה כְּדֵי נְפִילָה, אַף זוֹ אֵין בָּהּ הֲנָאָה׃

וְשֶׁל קְבָרוֹת. שֶׁלֹּא יִכָּנֵס שָׁם כֹּהֵן וְנָזִיר׃

בְּסִיד. סִימָנָא שֶׁהַסִּיד לָבָן כָּעֲצָמוֹת׃

וּמְמַחֶה וְשׁוֹפֵךְ. מְמַחֶה אֶת הַסִּיד בְּמַיִם כְּדֵי שֶׁיִּתְלַבֵּן יוֹתֵר, וְשׁוֹפֵךְ עַל הַקֶּבֶר׃

בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים. דְּעָבְדֵי הֶכְרַע לְכֶרֶם רְבָעִי וְלַעֲרֵלָה׃

בַּשְּׁבִיעִית. שֶׁהַכֹּל הֶפְקֵר וְנוֹטְלִים בְּהֶתֵּר. אֲבָל בִּשְׁאָר שְׁנֵי שָׁבוּעַ שֶׁבָּאִים לִגְזֹל, הַלְעִיטֵהוּ לָרָשָׁע וְיָמוּת וְיִקָּחוּם לְאֶכֹל בְּאִסּוּר׃

וְהַצְּנוּעִים. הַמְדַקְדְּקִים עַל עַצְמָם, כְּשֶׁהָיָה לָהֶם כֶּרֶם רְבָעִי בַּשְּׁבִיעִית הָיוּ מַנִּיחִין הַמָּעוֹת קֹדֶם לְקִיטָה, וְאוֹמְרִים כָּל הַנִּלְקָט לִכְשֶׁיִּהְיֶה נִלְקָט יִהֵא מְחֻלָּל עַל זֶה׃

משנה ב

כֶּרֶם רְבָעִי. יֵשׁ לוֹ דִּין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְצָרִיךְ לְהַעֲלוֹת הַפֵּרוֹת לִירוּשָׁלַיִם וּלְאָכְלָן שָׁם, הֵם אוֹ פִּדְיוֹנָם, וְתִקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁמַּהֲלֵךְ יוֹם [אֶחָד] כָּל סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלַיִם יַעֲלוּ הַפֵּרוֹת [עַצְמָם] לִירוּשָׁלַיִם, כְּדֵי לְעַטֵּר שׁוּקֵי יְרוּשָׁלַיִם בְּפֵרוֹת, מִתּוֹךְ שֶׁיֹּאכַל כָּל אָדָם נָטַע רְבָעִי שֶׁלּוֹ יִתְמַלֵּא הַשּׁוּק שְׁאָר פֵּרוֹת׃

שֶׁיִּהֵא נִפְדֶּה סָמוּךְ לַחוֹמָה. אֲפִלּוּ כֶּרֶם הַסָּמוּךְ לַחוֹמָה׃

שֶׁאֵימָתַי שֶׁיִּרְצוּ. אִם יִתְמַעֲטוּ הַפֵּרוֹת׃

מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה הַתְּנַאי. לֹא לְפִי שֶׁרַבּוּ הַפֵּרוֹת כְּדַאֲמַרְתְּ, אֶלָּא מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְהָיְתָה יְרוּשָׁלַיִם בְּיַד הָאוֹיְבִים וְלֹא הָיוּ חוֹשְׁשִׁין לְעַטֵּר שׁוּקֵי יְרוּשָׁלַיִם בְּפֵרוֹת:

משנה ג

אֵין לוֹ חֹמֶשׁ. אֵין הַבְּעָלִים צְרִיכִין לְהוֹסִיף חֹמֶשׁ כְּשֶׁפּוֹדִים אוֹתוֹ:

וְאֵין לוֹ בְּעוּר. בְּשָׁנָה שְׁלִישִׁית וְשִׁשִּׁית [נִסַּח אַחֵר: רְבִיעִית וּשְׁבִיעִית] שֶׁהַמַּעֲשְׂרוֹת מִתְבַּעֲרִין, דְּחֹמֶשׁ וּבְעוּר לֹא נֶאֶמְרוּ בְּכֶרֶם רְבָעִי אֶלָּא בְּמַעֲשֵׂר. וּמֵיהוּ מוֹדוּ בֵּית שַׁמַּאי דְּפִדְיוֹן מִיהָא אִית לֵיהּ, וְאַף עַל גַּב דְּלֹא נֶאֱמַר פִּדְיוֹן בַּמִּקְרָא בְּכֶרֶם רְבָעִי, דְּיַלְפֵי לֵיהּ מִדִּכְתִיב (ויקרא יט) קֹדֶשׁ הִלּוּלִים, קֳרֵי בֵּיהּ חִלּוּלִים, אַחְלֵיהּ וְהַדָּר אָכְלֵיהּ:

וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים יֶשׁ לוֹ. דְּיַלְפֵי קֹדֶשׁ קֹדֶשׁ מִמַּעֲשֵׂר, לְתֵן לוֹ כָּל דִּין מַעֲשֵׂר:

יֶשׁ לוֹ פֶּרֶט וְיֶשׁ לוֹ עוֹלְלוֹת. דְּסָבְרֵי מָמוֹן בָּעָלִים הוּא וְלֹא מָמוֹן גָּבוֹהַּ, הִלְכָךְ חַיָּב בְּפֶרֶט וּבְעוֹלְלוֹת כְּכָל כֶּרֶם דְּעַלְמָא. וְהָעֲנִיִּים שֶׁמְּלַקְּטִים הַפֶּרֶט וְעוֹלְלוֹת מִכֶּרֶם רְבָעִי, פּוֹדִין לְעַצְמָן וְאוֹכְלִין הַפִּדְיוֹן בִּירוּשָׁלַיִם:

וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים כֻּלּוֹ לַגָּת. דְּסָבְרֵי מָמוֹן גָּבוֹהַּ הוּא כְּמוֹ מַעֲשֵׂר, הִלְכָךְ אֵין לוֹ פֶּרֶט וְעוֹלְלוֹת, אֶלָּא דּוֹרְכִים אוֹתוֹ כֻּלּוֹ כְּאַחַת, וּמַעֲלֶה וְאוֹכֵל בִּירוּשָׁלַיִם, אוֹ פּוֹדֵהוּ וּמַעֲלֶה הַדָּמִים לִירוּשָׁלַיִם:

משנה ד

מַנִּיחַ אֶת הַסַּל עַל פִּי שְׁלֹשָׁה. בְּקִיאִין בְּשׁוּמָא, דִּסְתָם נָטַע רְבָעִי אֵין דָּמָיו יְדוּעִים לְפִי שֶׁצָּרִיךְ לְחַשֵּׁב הַיְצִיאוֹת כְּדִתְנַן הָכָא:

לִפְדּוֹת בְּסֶלַע. כְּלוֹמַר לִקַּח בְּסֶלַע בַּמֻּחְבָּר לַקַּרְקַע:

עַל מְנָת לְהוֹצִיא יְצִיאוֹת מִבֵּיתוֹ. שְׁכַר פְּעֻלַּת הַכֶּרֶם מִשָּׁעָה שֶׁנִּקְרָא פְּרִי, כְּגוֹן שְׂכַר שְׁמִירָה וְעִדּוּר:

וּמַנִּיחַ אֶת הַמָּעוֹת. לְפִי הַשּׁוּמָא, לְאַחַר שֶׁשָּׁמוּ כָּךְ וְכָךְ סְלִים בְּסֶלַע:

משנה ה

וּבַשְּׁבִיעִית. שֶׁאֵין שְׂכַר שְׁמִירָה וְלֹא עֲבוֹדַת קַרְקַע, פּוֹדֵהוּ בְּשָׁוְיוֹ:

אִם הָיָה הַכֹּל מַפְקִיר. אִם הִפְקִירוּ הַבְּעָלִים נָטַע רְבָעִי שֶׁלָּהֶם, אֵין הַזּוֹכֶה בּוֹ מְנַכֶּה אֶלָּא שְׂכַר לְקִיטָה, וּמַעֲלֶה הַפֵּרוֹת לִירוּשָׁלַיִם אוֹ פּוֹדֶה וּמַעֲלֶה הַדָּמִים. וְלֹא אָמְרִינַן כֵּיוָן דְּמֵהֶפְקֵרָא קָא זָכֵי אֵין דִּין רְבָעִי נוֹהֵג בּוֹ. וּבַשְּׁבִיעִית אֵינוֹ מְנַכֶּה שְׂכַר לְקִיטָה, שֶׁכָּל אָדָם מְלַקֵּט לְעַצְמוֹ:

מוֹסִיף עָלָיו חֹמֶשׁ. סְתָם מַתְנִיתִין כְּבֵית הִלֵּל דְּיַלְפֵי קֹדֶשׁ קֹדֶשׁ מִמַּעֲשֵׂר:

וּבֵין שֶׁנִּתַּן לוֹ בְּמַתָּנָה. כְּשֶׁהוּא סְמָדַר, דְּאִלּוּ לְאַחַר שֶׁנִּגְמַר בְּשׁוּלּוֹ הָא סָבְרֵי בֵּית הִלֵּל דְּמָמוֹן גָּבוֹהַּ הוּא כְּמַעֲשֵׂר וְאֵין יְכוֹלִים לִתֵּן אוֹתוֹ בְּמַתָּנָה:

משנה ו

עֶרֶב יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח וְכוּ'. דִּכְתִיב (דברים יד) מִקְצֵה שָׁלֹשׁ שָׁנִים תּוֹצִיא אֶת כָּל מַעְשַׂר תְּבוּאָתְךָ, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (שם לא) מִקֵּץ שֶׁבַע שָׁנִים בְּמוֹעֵד שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה בְּחַג הַסֻּכּוֹת, מַה לְּהַלָּן רֶגֶל אַף כָּאן רֶגֶל. אִי מַה לְּהַלָּן חַג הַסֻּכּוֹת אַף כָּאן חַג הַסֻּכּוֹת, תַּלְמוּד לוֹמַר (שם כו) כִּי תְכַלֶּה לְעַשֵּׂר, רֶגֶל שֶׁכָּל מַעֲשְׂרוֹת כָּלִין בּוֹ, הֲוֵי אוֹמֵר זֶה פֶּסַח, שֶׁאֵין פֵּרוֹת שֶׁל שָׁנָה שְׁלִישִׁית נִגְמָרִים לִהְיוֹת נִלְקָטִים כֻּלָּן עַד שֶׁיָּבֹא פֶּסַח שֶׁל שָׁנָה הָרְבִיעִית, וְכֵן שֶׁל שָׁנָה שִׁשִּׁית עַד שֶׁיָּבֹא פֶּסַח שֶׁל שָׁנָה שְׁבִיעִית:

תְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר לַבְּעָלִים. לַכֹּהֲנִים, שֶׁהַתְּרוּמָה שֶׁלָּהֶם:

וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן לִבְעָלָיו. לַלְוִיִּם:

וּמַעֲשֵׂר עָנִי לִבְעָלָיו. לָעֲנִיִּים:

מִתְבַּעֲרִים בְּכָל מָקוֹם. צָרִיךְ לְבַעֲרָם וּלְאַבְּדָם מִן הָעוֹלָם:

הַבִּכּוּרִים נִתָּנִים לַכֹּהֲנִים כַּתְּרוּמָה. וְאֵין צָרִיךְ לְבַעֲרָם מִן הָעוֹלָם, מִשּׁוּם דִּתְרוּמָה [קָרִינְהוּ] רַחֲמָנָא, דְּאָמַר מַר וּתְרוּמַת יָדְךָ אֵלּוּ הַבִּכּוּרִים דִּכְתִיב בָּהוּ (דברים כו) וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנֶא מִיָּדֶךָ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:

הַתַּבְשִׁיל. שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מִפֵּרוֹת שְׁבִיעִית אוֹ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּשָׁעַת הַבְּעוּר:

הֲרֵי הוּא כִּמְבֹעָר. כֵּיוָן דְּאֵין מַמָּשָׁן נִכָּר:

משנה ז

בְּזְמַן הַזֶּה. שֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם:

צָרִיךְ לְחַלְּלָן עַל הַכֶּסֶף. דִּכְתִיב (שם יד) וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ, הַכֶּסֶף בִּלְבָד מַעֲלִין:

אֶחָד שֶׁהֵן כֶּסֶף וְאֶחָד שֶׁהֵן פֵּרוֹת. טְעוּנִים גְּנִיזָה, וּמַה מּוֹעִיל הַחִלּוּל:

משנה ח

מַהֲרוּ וְתַקְּנוּ אֶת פֵּרוֹתֵיכֶם. תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת לָתֵת אוֹתָן לָרְאוּי לָהֶן, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְהַעֲלוֹתוֹ וּלְאָכְלוֹ בִּירוּשָׁלַיִם:

שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת. כָּל פְּרִי וּפְרִי כְּמוֹ שֶׁמְּפֹרָשׁ עוֹנָתוֹ בְּפֶרֶק קַמָּא דְּמַעַשְׂרוֹת:

פְּטוּרִים מִן הַבְּעוּר. וּבְרֵאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים דְּקוֹדֶם עוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת נַמִּי זָקוּק לְבַעֵר. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:

משנה ט

מִי שֶׁהָיוּ פֵּרוֹתָיו רְחוֹקִים מִמֶּנּוּ. וּכְבָר נִתְקָנוּ וְהִגִּיעַ זְמַן הַבְּעוּר:

צָרִיךְ לְקָרוֹת לָהֶם שֵׁם. לְזַכּוֹת אוֹתָן לַבְּעָלִים, כְּהַהִיא עֲבָדָא דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וּזְקֵנִים:
עִשּׂוּר שֶׁאֲנִי עָתִיד לְמוֹד. מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁאֲנִי עָתִיד לִתֵּן מִפֵּרוֹת שֶׁיֵּשׁ לִי בַּבַּיִת:
נָתוּן לִיהוֹשֻׁעַ. לֵוִי הָיָה. וּתְרוּמָה גְּדוֹלָה לֹא נָתַן עַתָּה מִשּׁוּם דִּתְרוּמָה מַפְרִישִׁין אוֹתָהּ בַּגֹּרֶן, [כִּדְתַנְיָא] שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַגֹּרֶן שֶׁתֵּעָקֵר אֶלָּא אִם כֵּן נִתְרְמָה תְּרוּמָה גְּדוֹלָה, וּכְבָר הִפְרִישׁ אוֹתָהּ בַּגֹּרֶן:
וּמְקוֹמוֹ מֻשְׁכָּר לוֹ. וּמְקוֹם הַמַּעֲשֵׂר מֻשְׁכָּר לוֹ, וְיִקְנֶה הַמַּעֲשֵׂר אַגַּב קַרְקַע:
עִשּׂוּר אַחֵר. מַעֲשֵׂר עָנִי:
נָתוּן לַעֲקִיבָא בֶּן יוֹסֵף. גַּבַּאי שֶׁל עֲנִיִּים הָיָה:
עִשּׂוּר שֶׁאֲנִי עָתִיד לְמוֹד. מַעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר, שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לִתֵּן לַכֹּהֵן מִן הַמַּעֲשֵׂר שֶׁנָּתַן לִי רַבָּן גַּמְלִיאֵל:
נָתוּן לְאֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה. כֹּהֵן הָיָה, וְהוּא עֲשִׁירִי לְעֶזְרָא:
וְנִתְקַבְּלוּ שָׂכָר זֶה מִזֶּה. רַבָּן גַּמְלִיאֵל קִבֵּל שְׂכַר מְקוֹמוֹ שֶׁל מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן מֵרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וּשְׂכַר מְקוֹמוֹ שֶׁל מַעֲשֵׂר עָנִי מֵרַבִּי עֲקִיבָא. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ קִבֵּל שְׂכַר מְקוֹם מַעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר מֵרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, וְנִקְנָה לְכָל אֶחָד מְקוֹם הַמַּעֲשֵׂר הָרָאוּי לוֹ בַּכֶּסֶף שֶׁנָּתַן לַמַּשְׁכִּיר, שֶׁשְּׂכִירוּת קַרְקַע נִקְנֵית בְּכֶסֶף:

משנה י

בְּיוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן הָיוּ מִתְוַדִּין. וְלֹא הָיוּ מִתְוַדִּין בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן מִיָּד אַחַר הַבְּעוּר, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ מַה יֹּאכַל בָּרֶגֶל. הִלְכָךְ עֶרֶב יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן הָיָה מְבַעֵר וּמְשַׁיֵּר עַד יוֹם אַחֲרוֹן:
זֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְנָטַע רְבָעִי. שֶׁנִּקְרְאוּ קֹדֶשׁ:
זֶה מַעְשַׂר לֵוִי. כְּלוֹמַר מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן:
וְגַם נְתַתִּיו זוֹ תְּרוּמָה גְּדוֹלָה. וְגַם, תּוֹסֶפֶת הוּא, מַשְׁמַע וְגַם נְתַתִּיו לַלֵּוִי, חוּץ מִמַּה שֶׁנָּתַתִּי לַכֹּהֵן:
מִן הַבַּיִת זוֹ חַלָּה. שֶׁהִיא נִתְרֶמֶת מִן הָעִסָּה בְּתוֹךְ הַבַּיִת:

משנה יא

וְלֹא מִן הַתְּלוּשׁ עַל הַמְחֻבָּר וְכוּ'. דְּהַיְנוּ מִן הַחִיּוּב עַל הַפְּטוּר וּמִן הַפְּטוּר עַל הַחִיּוּב:
וְלֹא מִן הֶחָדָשׁ עַל הַיָּשָׁן. דִּכְתִיב (דברים יד) הַיּוֹצֵא הַשָּׂדֶה שָׁנָה שָׁנָה, וְלֹא מִשָּׁנָה זוֹ עַל שֶׁל חֲבֶרְתָּהּ:
וְלֹא שָׂכַחְתִּי מִלְּבָרֶכְךָ וּמִלְהַזְכִּיר שִׁמְךָ עָלָיו. לְפִי שֶׁמְּבָרְכִים לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה. וְכֵן עַל מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי וּמַעְשַׂר עָנִי, וּלְפִדְיוֹן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וּלְחַלָּה, עַל כֻּלָּן מְבָרְכִים:

משנה יב

לֹא אָכַלְתִּי בְאֹנִי. כָּל יוֹם הַמִּיתָה הַוְיָא אֲנִינוּת דְּאוֹרָיְתָא, וַאֲפִלּוּ לְאַחַר קְבוּרָה. וְלֵילָה שֶׁלְּאַחַר יוֹם הַמִּיתָה הַוְיָא אֲנִינוּת דְּרַבָּנָן, וְכֵן יוֹם קְבוּרָה שֶׁאֵינוֹ יוֹם הַמִּיתָה הַוְיָא אֲנִינוּת דְּרַבָּנָן:

לֹא לָקַחְתִּי מִמֶּנּוּ אָרוֹן וְתַכְרִיכִין לְמֵת. וּכְהַאי גַּוְונָא אֲפִלּוּ לְחַי אָסוּר, שֶׁהֲרֵי אָסוּר לִקְנוֹת מַלְבּוּשׁ וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי, כְּדִתְנַן לְעֵיל סוֹף פֶּרֶק קַמָּא כָּל שֶׁהוּא חוּץ לַאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וְסִיכָה אִם לָקַח יֹאכַל כְּנֶגְדּוֹ. וְלֹא נָקַט הָכָא אָרוֹן וְתַכְרִיכִים אֶלָּא לְאַשְׁמוּעִינַן דְּלֹא מִבַּעְיָא אִם סָךְ מִמֶּנּוּ לְמֵת שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְוַדּוֹת, דְּכְתִיב מִמֶּנּוּ, מִגּוּפוֹ שֶׁל מַעֲשֵׂר, אֶלָּא אֲפִלּוּ קָנָה אָרוֹן וְתַכְרִיכִים, דְּלֹא נָתַן מִגּוּפוֹ שֶׁל מַעֲשֵׂר עַל מֵת, אֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְוַדּוֹת:

משנה יד

מִכָּאן אָמְרוּ. מִדִּכְתִיב וְאֵת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ:

יֵשׁ לָהֶם עָרֵי מִגְרָשׁ. וְיכוֹלִים לְהִתְוַדּוֹת עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁמְּבִיאִין מִמִּגְרַשׁ הֶעָרִים שֶׁלָּהֶן. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:

משנה טו

יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל. שִׁמֵּשׁ בְּכְהֻנָּה גְּדוֹלָה אַחַר שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק:

הֶעֱבִיר הוֹדָיוֹת הַמַּעֲשֵׂר. לְפִי שֶׁעֻזְּרָא קָנַס אֶת הַלְוִיִּם שֶׁלֹּא יִתְּנוּ לָהֶם מַעֲשֵׂר, כְּשֶׁעָלָה מִן הַגּוֹלָה וּבְנֵי לֵוִי לֹא עָלוּ עִמּוֹ, וְצִוָּה שֶׁיִּתְּנוּ הַמַּעֲשֵׂר לַכֹּהֲנִים. וְיוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל בְּטֵל הַוּדּוּי, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר וְגַם נְתַתִּיו לַלֵּוִי:

בִּטֵּל אֶת הַמְעוֹרְרִים. שֶׁהָיוּ הַלְוִיִּם אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם עַל הַדּוּכָן עוּרָה לָמָּה תִישַׁן ה'. אָמַר לָהֶם וְכִי יֵשׁ שֵׁנָה לִפְנֵי הַמָּקוֹם, עָמַד וּבִטְלָן:

אֶת הַנּוֹקְפִים. שֶׁהָיוּ מְשָׁרְטִין לְעֶגֶל שֶׁל קֶרְבָּן בֵּין קַרְנָיו כְּדֵי שֶׁיִּפּוֹל לוֹ דָּם בְּעֵינָיו כְּדֵי שֶׁלֹּא יִרְאֶה וְיִהְיֶה נֹחַ לְכָפְתוֹ וּלְשָׁחֲטוֹ. וְעָמַד הוּא וּבִטְּלוֹ, שֶׁנִּרְאֶה כְּבַעַל מוּם, וְהִתְקִין לָהֶם טַבָּעוֹת בַּקֶּרְקַע לְהַכְנִיס צַוָּאר הַבְּהֵמָה לְתוֹכָה. נוֹקְפִים, מַכִּין, וְדֶגְמָתוֹ אֵין אָדָם נוֹקֵף אֶצְבָּעוֹ מִלְּמַטָּה [חֻלִּין דַּף ז]:

הָיָה פַּטִּישׁ מַכֶּה בִּירוּשָׁלַיִם. חָרְשֵׁי נְחֹשֶׁת וּבַרְזֶל הָיוּ מַכִּין בְּפַטִּישׁ לַעֲשׂוֹת מְלֶאכֶת הָאָבֵד שֶׁהִיא מֻתֶּרֶת בַּמּוֹעֵד. וְעָמַד הוּא וּבִטְּלָם, מִשּׁוּם דְּאַוּשָׁא מִלְתָא טוּבָא וְאִיכָּא זִלְזוּל מוֹעֵד:

וּבְיָמָיו אֵין אָדָם צָרִיךְ לִשְׁאוֹל עַל הַדְּמַאי. שֶׁהוּא אָמַר לִבְנֵי דּוֹרוֹ כְּשֵׁם שֶׁתְּרוּמָה גְּדוֹלָה עָוֹן מִיתָה כָּךְ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וְטֶבֶל עָוֹן מִיתָה. וְתִקֵּן שֶׁיּוֹצִיאוּ מִן הַדְּמַאי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּלְבָד, וְלֹא יוֹצִיאוּ מִמֶּנּוּ מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וְלֹא מַעֲשֵׂר עָנִי, שֶׁיְּכוֹלִים לוֹמַר לַלֵּוִי אוֹ לֶעָנִי הָבֵא רְאָיָה שֶׁהוּא טֶבֶל וְטֵל. וּמִתַּקָּנָה זוֹ וְאֵילָךְ הַלּוֹקֵחַ פֵּרוֹת מִן הַשּׁוּק לֹא הָיָה

שׁוֹאֵל אִם הֵם מְתֻקָּנִים אִם לָאו, אֶלָּא מִיָּד מַפְרִישׁ מֵהֶן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְאוֹכֵל אֶת הַשְּׁאָר, שֶׁכָּל הַלּוֹקֵחַ פֵּרוֹת מֵעַם הָאָרֶץ הֵם בְּחֶזְקַת דְּמַאי: